У пошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303. 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVIII. Ч. 90. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 14-го ТРАВНЯ 1971 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK FRIDAY, MAY 14, 1971 No. 90. VOL. LXXVIII.

У СТОРІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Четвер, 13 травня 1971

В АМЕРИЦІ

КРУГЛО 300 000 ЖИТЕЛІВ НЮ ЙОРКУ, які одержували картони цигарок від фірм із стейту Північна Каролайна на поштове замовлення, мають перед собою прикру перспективу: можливо їм доведеться доплачувати в податкові уряди Ню Йорку і стейту за кожний картон цигарок по 1 долярові 20 центів податку для стейту і по 40 центів для міста. На це існує федеральний закон. Обидві фірми, що розсилали з Півн. Каролайни цигарки поштою в ціні по 3 доляри 25 центів за картон, мають адреси замовців і зобов'язані передати ті адреси відповідним властям. Якщо це станеться, то стейт і місто Ню Йорк дістануть півтора мільйона прибутку.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ДЖАН ЛІНДЗІ ПЕРЕСЛАВ на розгляд стейтової леґіслятури свій плян зібрання податків у сумі 892.4 мільйона долярів. Одночасно, Міська Рада попередила стейтову леґіслятуру, що та Рада може чинити труднощі рішенням губернатора і його стейтового уряду в справі податків. Місто Ню Йорк потребує один більйон долярів більше, ніж може зібрати з податковців та з інших джерел.

ГРУПА ЧЛЕНІВ КОНҐРЕСУ У ВАШИНҐТОНІ виступила проти будівництва нового бойового літака для Морських Сил, відомого під назвою „Ф-14", що коштуватиме яких 25 більйонів долярів. Літак призначений для літаконосців, може виконувати баато різних завдань, має крила, що можуть самі „складатися" тощо. Однак, згадана група вважає, що він занадто дорогий і вже тепер перестарілий.

ТИСЯЧА ДЕЛЕҐАТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ „Леі Кармент", переважно жінок, проголосували на своїй конвенції в Маямі Біч за резолюцією, в в якій висловлено жаль за великі людські й матеріяльні втрати у В'єтнамській війні. Однак, у резолюції сказано, що робітники тієї профспілки остерігають світ перед новими конфліктами в'єтнамського типу, які цілком можливі, бо у світі є „тоталітарні сили, які намагаються накинути іншим свою систему й ідеологію".

ЕКЗЕКУТИВНА РАДА ВЕЛИКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ АФЛ-СІО на засіданні в Атланті скритикувала президента Ричарда Ніксона за те, що він не підтримав рішення Конґресу про витрату 12 більйонів долярів на різні внутрішні програми в ЗСА. Рада вважає, що президент Ніксон зробив це навмисне, готуючись вже тепер до президентських виборів у 1972 році, коли Уряд зможе передати ті гроші на внутрішні потреби і таким чином викликати тоді до себе прихильність виборців.

У СВІТІ

ВІЙСЬКА ЗСА У В'ЄТНАМІ ЗМЕНШИЛИСЬ до 267.000. В останньому тижні „деактивізовано", себто відтягнено з бойових частин на фронті, 6.300 вояків. У квітні 1969 року було у Південному В'єтнамі 9 дивізій Армії і морської піхоти, разом силою 543.000 вояків. До 1 грудня цього року число американських вояків у В'єтнамі має впасти до 184.000. В жовтні ц. р. президент Ніксон проголосить дальшу програму: скільки війська відійдуть до ЗСА та скільки ще залишаться.

У ЛОНДОНІ ПІДПИСАНО нову умову між американською літако - будівельною фірмою „Локгід Еркрафт Корпорейшен" та британською автомобільною фірмою „Ролс-Ройса", що її британський уряд перебрав на власність держави, коли вона проголосила в лютому цього року фінансове банкрутство. Обидві ці фірми мають світову славу. Президент „Локгіду" Деніел Готон і президент „Ролс-Ройсу" лорд Коль відновили на змінених умовах давній контракт про доставлення тією британською фірмою моторів до американського „летючого автобусу" на 250 осіб. Подорожчання коштів продукції спричинило банкрутство „Ролс-Ройса" й припізнило будову того нового чуда техніки.

БРИТАНІЯ СТАНЕ повноправним членом Европейської Комісії Атомової Енерґії (Евратом) — погодились шість держав Европейської Економічної Спільноти, які заснували й Евратом. Признано це Британії на минулонедільній конференції міністрів закордонних справ Франції, Західньої Німеччини, Італії, Бельгії, Голляндії і Люксембурґу.

АВСТРАЛІЇ ЗАГРОЖУЄ криза уряду внаслідку інтриґ і господарського шантажу збоку Комуністичного Китаю. Комуно - китайський уряд запросив на „розмову щодо взаємин наших двох країн" — опозиційну в Австралії Робітничу партію, поминувши існуючий там консервативний уряд Вілляма МекМагона. Водночас Комуністичний Китай відмовився від дальшого закупу пшениці в Австралії. Соціялістична опозиція повела кампанію проти уряду МекМагона, що проамериканська політика того уряду, який визнає Вільний Китай з осідком на Тайвані, приносить шкоду австралійському господарству, особливо хліборобству.

ШВАЙЦАРІЯ ВЗЯЛАСЯ за посередництво між Пакістаном і Індією в їхньому спорі щодо репатріяції обопільних дипломатичних місій — із Калькути пакістанської та з Дакка у Східньому Пакістані — індійської. Між Індією і Пакістаном напружені відносини внаслідку масакри, що її пакістанці перевели проти бенгальців у Східньому Пакістані.

Футболісти „Ч. Січі" зустрінуть „Інтер-Італію" у фіналі Сходу ЗСА

В неділю 16-го травня 1971 р., о год. 2-ій по полудні, на грищі Фарчерс Гров у Юніон, Н.Дж., відбудуться змагання фіналу Сходу в грах за аматорський футбольний чемпіонат і Чашу ЗСА між дружинами „Чорноморської Січі" з Нюарку та „Інтер-Італії" з Клівленду. Переможець цих фінальних змагань Сходу ввійде до фіналу — кінцевого і рішального двобою представників Сходу і Заходу за звання чемпіона і за Чашу ЗСА. На змаганнях будуть численні представники Футбольного Союзу ЗСА та інших громадських установ, в тому теж посадник міста Нюарку Кеннет Гібсон.

НА ПОШАНУ „СПІВЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ"

Джерзі Ситі. — Сторіччя з дня народження Василя Стефаника — великого письменника Західньої України, що його відзначування започатковано у ЗСА і в усій українській діяспорі окремим закликом Комісії для справ культури СКВУ з дня 15 березня ц.р., „Свобода" відзначає в цьому числі окремим літературно-мистецьким додатком, присвяченим Василеві Стефаникові, започатковуючи разом із цим друкування огляду „Василь Стефаник у критиці" — розділу із великої монографії д-ра Луки Луцева п.н. „Василь Стефаник — співець української землі". Названа монографія, що її закінчує опрацьовувати д-р Лука Луців, довголітній співробітник редакції „Свободи" й автор виданих у її видавництві праць про Т. Шевченка, М. Шашкевича, І. Франка, О. Кобилянську, появиться згодом в цьому ж видавництві окремим книжковим виданням. Як і попередні праці д-ра Луки Луцева, нова книга задумана основно й широко та охоплює не тільки біографію письменника, але й усі аспекти його творчости. В першій частині „Василь Стефаник у критиці і в спогадах" будуть розглянуті критично усі важливіші писання і праці про Василя Стефаника, зокрема ж сучасних літературознавців з УССР. У другій частині п.н. „Мій життєпис — у моїх творах" буде поданий розгляд й оцінка творчости письменника й усіх його сімдесят і двох новель. Третя частина трактуватиме проблему літературних впливів на творчість Стефаника. Далі йтиме четверта частина п.н. „Жінка у творах В. Стефаника" і в п'ятій частині п.н. „Моя література — в моїх листах" буде поданий огляд Стефаникового листування тісно пов'язаного з його літературною творчістю. Буде завершуватися монографія розділами про „Стефаників світ" і про „Стефаникове слово".

Палата Репрезентантів змінила своє ставлення до справи суперсонічного транспорту

Вашинґтон. — В середу 12 травня ц.р. Палата Репрезентантів ЗСА, вирішила після поновного розгляду справи будування суперсонічних транспортових літаків схвалити асиґнування 85.3 мільйона долярів на реалізацію цієї програми. Два місяці тому, і Палата Репрезентантів і Сенат ЗСА висловилися були більшістю голосів проти здійснювання програми суперсонічного летунства і відмовилися схвалити вимагані урядом през. Ніксона асиґнування. Внаслідок рішення Конгресу Уряд і заанґажовані ним компанії мусіли були припинити започатковану вже будову суперсонічних літаків і звільнити тисячі робітників, зайнятих в цій ділянці. Схвалено продовжувати запляновану програму й асиґнувати потрібні для цього гроші двісті й одним голосом проти 197 голосів. Попередньо, сім тижнів тому проти асиґнування згаданої вище суми було 215 конґресменів, і „за" тільки 204 голосів. Яких двадцять конґресменів тепер змінило своє ставлення до програми ССТ або не взяли участи в голосуванні. През. Ніксон прийняв із задоволенням нове рішення Палати Репрезентантів і висловив сподівання, що за прикладом Палати піде також і Сенат, на розгляд якого передано законопроєкт про асиґнування 85.3 мільй. долярів і який має ще раз цю справу розглянути й винести своє рішення. Попередньо Сенат 51 голосом проти 46 заявився був проти реалізації програми ССТ. На зміну ставлення Палати Репрезентантів до реалізації програми суперсонічного транспорту вплинуло мабуть те, що не тільки Совєтський Союз, але і Франція започаткували успішно будівництво суперсонічних літаків і випередили в цьому З'єднані Стейти Америки.

Чикаґо готується до ювілею Лесі Українки

Чикаґо, (МС). — Поряд з іншими більшими осередками української діяспори, українська громадськість метрополітального Чикаґо готується гідно і репрезентативно відзначити 100-річчя з дня народження нашої великої поетеси — Лесі Українки. Ще у місяці квітні відбулися загально-громадські збори з участю делеґатів усіх громадських, політичних, професійних, жіночих, союзових, комбатантських та інших організацій, на яких обрано Ювілейний Комітет під головуванням адвоката д-ра Іллі Мули. В початках травня президія Комітету відбула своє засідання і рішила відбути це свято в жовтні (24-го), у великій залі Лейн Технікал при вул. Вестерн і Едісон. До участі в академії мають бути запрошені об'єднані хори старших і молоді, симфонічна оркестра СУМА, а теж інші мистецькі сили. Точніші дані будуть оголошені пізніше.

Українець знову взяв найвищу мистецьку нагороду

Атлантик Ситі (ар). — На 11-ій Національній мистецькій виставці на дерев'яній променаді над морем (на „бордвок'у) в Атлантик Ситі, Н.Дж. в днях 8 і 9 травня ц.р., в якій взяло участь 260 мистців – малярів і різьбарів з понад 7 000 картинами і різьбами, а яка-то виставка тягнулась понад три милі на цій променаді, — найвищу нагородоу т. зв. „ґренд прайс" (подорож до Европи і двотижневий там побут) одержав мистець Олександер Сибірний за образ жінки, виконаний у фотореалістичному стилі акрилічною методою. Це вже втретє за 11 років нагороджують його в Атлантик Ситі.

Олександер Сибірний, літ 28, роджений в Україні, студіював мистецтво в Европі й Америці. Працює тепер в Ню Йорку як артист-маляр у відомій світовій часописній аґенції Ассошієйтед Пресс. Добре говорить українською мовою. Осінню цього року (у вересні) в мистецькій ґалерії Гандред Екерс на Вест Бродвеєю в Ню Йорку відбудеться його особиста виставка, як теж пізніше цього року в Західньому Берліні в Европі.

У згаданій виставці брав участь теж мистець-маляр українського роду, роджений в ЗСА, Дон Нестерук.

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК.
** 14 травня 1871 — † 7 грудня 1936*

Уряд наполягає на збереження американського війська в Европі

Вашингтон. — Між Білим Домом і Державним Департаментом з одного боку та демократичними сенаторами з другого йде тепер гостра суперечка довкола стаціонованих в Европі 300.000 американських військ. Голова демократичної більшости в Сенаті Мейкел Менсфілд зголосив несподівано для Уряду поправку до закону про рекрутацію з вимогою скоротити до кінця цього року наполовину ті американські війська, що стосувалось би в першу чергу чвертьмільйонового війська ЗСА у Західній Німеччині, але й американських баз у Британії, Еспанії, Туреччині і Греції. Дещо лагідніші резолюції зголосили республіканські сенатори Чарльз Матіяс з Мериленду і Пітер Домінік з Кольорадо, але їх резолюції не задовільняють Уряд, який погоджується в принципі щодо потреби відкликання американських військ з Европи, але не односторонньо, коли Совєти надалі зберігатимуть свої панцерні дивізії в Східній Німеччині, Чехо-Словаччині і Польщі. Уряд звертає увагу, що одностороннє відкликання Америкою війська з Европи, чи поменшення його наполовину, послабить збройні сили Атлантійського Союзу (НАТО), створить недовір'я в европейських союзників Америки, чи можна полягати на Америку, та підбадьорить СССР до дальшого зброєння. Дорадник през. Ніксона Генрі Кіссінґер перевів довгу нараду з лідерами республіканської меншости в Сенаті, сенаторами Гю Скаттом і Робертом Ґріффіном. Республіканський сенатор з Ню Йорку Джекоб Джевітс зголосив резолюцію, щоб Уряд переговорив з своїми европейськими союзниками щодо їх більшої участи в озброєнні Західньої Европи та більшого фінансування американських військ в Европі і щоб Президент відкликав з Европи війська ЗСА „відповідно до того домовлення з членами НАТО". З другого боку демократичні та обопартійні ліберальні сенатори заповідають „розгру" в Сенаті з Урядом у справах В'єтнамської війни та війська в Европі. Голосування над тими всіма внесками має відбутися в наступному тижні. Не виключене, що ліберальні сенатори поведуть „філібастерську" тактику, себто будуть старатися безконечними промовами внеможливити прийняття закону про рекрутацію на найближчі два роки.

Совєти закидають оскарженим за „зраду" жидам зв'язок з Ізраїлем

Ленінград. — У другому дні судової розправи проти 9-ох жидів у Ленінграді, що обвинувачують в причетності до змови на схоплення пасажирського літака, підсудний Владимір Моґілевер буцім-то признався, що його уповажнили „тримати зв'язок між злочинною групою та урядовими колами в Ізраїлі". Моґілевер — твердить совєтська офіційна аґенція ТАСС — передав докладні інформації про плян схопити совєтський літак і запитував за інструкції від Ізраїлю через Ошера Плянка, підсовєтського жида, який дістав був дозвіл на виїзд до Ізраїлю, через американського студента Доналда Маламента ,який перебував в Ленінграді за програмою культурного обміну, та через якогось норвежського туриста Аронсона. Моґілевер не сказав — чи радше совєтська аґенція не виявляє цього — яка була відповідь від Ізраїлю, але обвинувачені жиди на процесі, що відбувся в грудні мин. року, твердили, що ізраїльські урядові чинники заявилися були проти схоплення літака. Один з підсудних д-р Віктор Штільбанс, буцім-то різко таврував організацію жидівських екстремістів в ЗСА Жидівська Оборонна Ліґа за її „хуліґанізм". Обвинуваченим 9-ом жидам закидають також ведення протисовєтської пропаґанди й „очорнювання" СССР. Хоча ТАСС звітує про той процес, проте совєтська преса — за інструкціями згори — промовчує його і тільки „Ізвєстія" передрукували маленьку замітку з „Ленінградської Правди", де не згадувалось зовсім, що підсудними є самі жиди.

Проф. В. Янів продовжує організувати Товариство Прихильників УВУ

Після успішно переведеного Золотого Ювілею Українського Вільного Університету в Чикаґо, завершеного величавим концертом молоді із участю бл. 250 виконавців майже усіх місцевих самодіяльних ґуртків, проф. д-р Володимир Янів попрощався ще із громадянством за посередництвом радіомовлень на хвилі Української „Вечірньої Трибуни", а зокрема на спеціяльнім засіданні із Ювілейним Комітетом, який концерт і бенкет підготовив.

Дня 4-то травня перелетів він до Міннеаполісу, де місцеві алюмни УВУ підготовили зустріч із громадянством, у співдії із місцевим 16-им Відділом Союзу Українок Америки ім. св. Княгині Ольги. Гість доповідав на актуальну тему ідейної ситуації у світі й серед української спільноти у вільному світі, при чому нав'язав також до ідейних процесів на Рідних землях; після доповіді інформував ще прелеґент — у відповіді на численні запити — про українське життя в Европі, а зокрема у Німеччині, а на тому тлі з'ясував також положення УВУ.

Дня 6 травня відбулося засідання із Комітетом Алюмнів та Прихильників УВУ, який назначив вже дату ювілейних святкувань у Міннеаполіс-Сен Пол (зараз після святкувань у Ню Йорку, що передбачаються на тиждень 18-24-го жовтня). Проф. д-р О. Грановський виступив з ініціятивою організувати виставку української книги в Університетській Бібліотеці, — насамперед із тих, сьогодні вже дуже багатих фондів, які зібрано в українській секції тієї бібліотеки (що постала, як відомо, завдяки стараннам і зв'язкам проф. Грановського), а крім цього —в самому таки університеті — українські виставки: фольклорну та мистецьку. Після великого успіху панелю із студентською молоддю у Чикаґо, подібний панель буде організований і у Міннеаполісі, і в тій цілі до Ділового Комітету буде запрошений представник місцевої Студентської Громади. Тиждень повинен завершитися концертом молоді, на якім мають солідарно виступити всі молодечі ансамблі, як вияв того, що УВУ є справді для всіх. Питання організації бенкету точно обмірковує ширший Комітет, складений із представників усіх громадських установ, які уконституюються у Почесний Громадський Комітет. Сам Діловий Комітет, що діє під проводом невтомного проф. Грановського, запросив до співдії ще одного д-ра УВУ, п. Євгена Міцевича. Слід відзначити, що вже в минулому багато праці у розбудову Комітету вложили д-р Сергій Єрмоленко, який й.

(Закінчення на стор. 7-ій)

Підготова до XVI Конвеції СУА продовжується

Філядельфія. — Екзекутива Союзу Українок Америки і Конвенційний Комітет та всі Відділи цієї великої української жіночої організації в ЗСА, активно підготовляються до своєї чергової, вже XVI Конвенції СУА, що відбудеться від 21 до 23 травня на Оселі УНСоюзу „Союзівці", в Кергонксоні, Н. Й. У друкарні „Свободи" закінчився друк великої Конвенційної Книжки, під редакцією п-і Лідії Гладкої та окремої Комісії. XVI Конвенція СУА буде присвячена великій дочці українського народу — геніяльний поетці-патріотці Лесі Українці, під мотом з її поезій: „Не бійся досвітньої мли, досвітній вогонь запали, коли ще зоря не заграла". Головна доповідь на Конвенції буде базуватись на ідеях та творчості Лесі Українки, в 100-ліття її народження, а в мистецькій програмі будуть широко використані її твори; виставка віддзеркалить її творчість, як клясика української національної літератури. У програмі Конвенції будуть звіти з діяльности, доповіді, панель, дискусії, виставки книжок, народного мистецтва і картин, проголошення нових почесних членок СУА, Сесія молодечих Відділів СУА та ін., також ювілейний бенкет із забавою.

У Брюсселі видано збірку львівського поета Ігоря Калинця „Поезії з України"

Брюссель, Бельгія. — Українське Видавництво „Література і Мистецтво" започаткувало тут видавання одержуваних з України літературних творів виданням збірки віршів молодого львівського поета Ігоря Калинця п. н. „Поезії з України". В підзаголовку цієї гарно виданої в доброму графічному й мистецькому оформленні книжки зазначено, що це друга після виданої 1966 року збірки п. н. „Вогонь Купала" збірка Ігоря Калинця. Поширюється в Україні ця збірка Ігоря Калинця у рукописних і машинописних копіях правдоподібно під назвою „Вертеп" або „Новий Вертеп" і саме з однієї із таких копій передрукувало її еміґраційне видавництво „Література і Мистецтво". На зміст цієї збірки склалися три дійства: перше друге і третє, з двома інтермедіями „Мій давній голос" і „Калиновий герб" поміж ними. В додатках надруковані вірші Ігоря Калинця, що були опубліковані в київських і львівських журналах і також в антології „Шістдесят поетів шістдесятих років", виданий видавництвом Пролог 1967 р. У вступній статті Романа Семковича, надрукований п. н. „Чергова несподіванка" у виданні збірки „Поезії з України" стверджується, що „найістотнішою притаманністю цієї збірки, як цілости, є її повна поетикальність без будь-якої ідеології" і що „у нових своїх віршах Калинець оспівує мерехтливі відблиски загибаючих останків краси, залишених нашими предками". У повідомленні видавництва подається, що воно друкує цю книжку без відома автора з метою „врятувати для української культури високоякісний вклад поетично-мистецької творчости молодого покоління, та — щоб культурні кола світу дізналися, якої якости і якого змісту українську культуру придавлюють окупанти України". Ілюстрована збірка репродукціями деворитів молодого лівівського графіка Богдана Сороки, відомого із своїх праць виставлюваних і публікованих у краю і в ЗСА. Видано збірку „Поезії з України" з репродукцією графіки Б. Сороки п. н. „Мистецтво" на обкладинці і з надписом, що його оформила Аріядна Стебельська. Набувати книжку можна по українських книгарнях.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Сторіччя Стефаника

Вся Україна — і та, на рідних землях, і ця, в діяспорі — відзначає цього року сторіччя з дня народження Василя Стефаника — Великого Сина Галицької України, „поета твердої душі", як його визначив Дмитро Донцов, „володаря селянських душ" у визначенні Стефаникового приятеля і біографа Василя Костащука, „співця української землі", як його визначає Лука Луців у своїй новій великій монографії, що подібно, як видана еміграційною УВАН монументальна книга Хронологія життя і творчости Лесі Українки, стане одним із найтривкіших пам'ятників на його пошану.

Багато статтей, досліджень, праць і книжок написано вже про Василя Стефаника і його незрівнянну, єдину в своєму роді творчість. Багато основних праць про нього ще появиться, бож з упливом десятиріч Стефаникова постать стає все могутнішою, багатограннішою і ближчою у свідомості новітніх українських поколінь. Це ж для них, отих нових українських ґенерацій, для майбутньої України, що за неї вмирали Максимові і Марійні сини, різьбив Василь Стефаник скарби українського слова, виводив постаті селян - героїв тверді, могутні й величні, як українська земля, що була живим і вічним мотивом усієї Стефаникової творчости, не тільки в назвах, але й в шалених діях і думах вічного, незнищенного українського села.

Водночас із цим творчість Василя Стефаника здобуває все наполегливіше належне українській літературі місце у літературах провідних народів світу. Здобувши ще за Стефаникового життя широке визнання в літературах слов'янського світу, його творчість завойовує широкі кола читачів англомовних, еспаномовних і навіть читачів азійських країн, так само, як виходять на маґістралі світової літератури безсмертні драматичні поеми однолітньої із Стефаником геніяльної української поетки Лесі Українки.

Нація, яка мала Шевченка і Франка, Лесю Українку і Василя Стефаника, засвідчила їхньою творчістю не тільки право українського народу на життя й існування, але й запевнила собі відповідне і тривале місце в колі вільних і державних націй світу. І саме тому так широко і з такою глибокою вірою та відданістю відзначає сторіччя поетки українського відродження і поета української землі вся Україна і ця в діяспорі, де живуть українці, вірні їхнім заповітам, і та над Лесиним Дніпром та Стефаниковим Дністром, як „небо висока і як земля широка".

Риск миру

В ході історії виринали не тільки нові роди зброї і формувалась щораз нова воєнна стратеґія й тактика, але поставали також нові ситуації і нові проблеми для дипломатії. Державний секретар Вілліям Роджерс, відвідавши минулого тижня Ізраїль, дораджував ізраїльським лідерам, щоб вони, які кількакратно зважувались на риск війни, зважились тепер на риск миру. На перший погляд це звучить трохи дивно й незрозуміло: кожна війна рисковна, бо може приносити несподіванки, але мир?!

А втім, Роджерс мав повну рацію. Відомо, що гасло „мир за всяку ціну" може в практиці спричинити катастрофу капітуляції й утрати державної волі. Але бувають і умовини замирення такі, що мають у собі зародки нової війни чи нової ворожої аґресії. За президентури Л. Б. Джансона південнов'єтнамські патріоти найбільше боялися миру. Бувши слабими, без власної сильної армії, вони знали, що коли настане мир і Америка відкличе свої війська, вони не зможуть опертися новій комуністичній аґресії, яка напевно прийде, із зламанням комуністами всіх мирових угод.

Подібний риск існує для Ізраїлю. Він має тепер догідну стратегічну позицію, — добре укріплені бункри і окопи на Синайському півострові, з можливістю недопустити до висаду єгипетських військ на східньому березі Суецького каналу. Ізраїльтяни бояться зрікатися тих позицій, відтягати свої війська вглиб і дозволити відновити плавбу по Суецькому каналі, з якого вони все одно не користають, з загрозою, що араби, та ще й із своїми совєтськими „дорадниками", висадяться на Синайському півострові і створять там випадну базу для дальшої війни. Знову ж Америка підтримує арабський плян відкриття Суецького каналу і хоч би однорічного перемир'я, вбачаючи в цьому більше шансів для тривкого замирення. І тому Роджерс мав рацію, кажучи: „Теперішній риск миру таки менший, як риск нової війни..."

Таким чином в обох теперішніх болючих пунктах — у Південній Азії і на Близькому Сході — така прикра ситуація, що тамошній мир можна будувати тільки на риску. Дипломатії трудно знайти шлях до дійсного миру, без риску, що він буде тільки „передишкою" перед новою війною.

Архиєпископ Мстислав

ОСТАННЄ — ПРОЩАЙ!

Слово на похороні Блаженнішого Митрополита Іоана

Воля Божа несподівано зібрала нас коло домовини незабутнього Первоієрарха Блаженнішого Владики Митрополита Іоана, зібрала, щоб пригадати і нам усім вічне й неодзовне: земля єси і в землю одійдеш...

Передчасна, а для багатьох і несподівана смерть нашого Духовного Батька сповнила нас смутком і печаллю, а в серця вселила жаль і невимовний біль. Цей біль тим гостріший, що смерть дорогого Архипастиря наступила півроку перед тим, як усі ми збиралися віддати Йому найглибшу пошану в 50-ліття Його архипастирського служіння Церкві. Та — не судилося. Замість видимої і в урочистих обставинах виявленої любови і пошани до свого Первоієрарха в жовтні цього року, всі ми вже сьогодні, — у місяці, коли все в природі відживає для дальшого життя, — змушені низько схиляти голови перед Його домовиною й гіркими сльозами скроплювати останній етап Його земного шляху, дорогу до могили.

Дійсно, перед вельмитяжким іспитом поставив нас Господь, ще раз даючи нам нагоду усвідомити істину, що визначені Ним шляхи земного буття кожної людини незнані, що все, як і останній день життя людини, — лише і виключно в руках Божих.

В жовтні цього року мало сповнитись 50-ліття архипастирського служіння Владики Митрополита Іоана. На протязі цього довголітнього служіння Церкві українського народу Владиці Митрополитові судилося пройти надзвичайно тяжкий та камінням і терниною покритий шлях, що був позначений такими етапами в житті нашої нації, як Велика Українська Національна Революція, Визвольна Боротьба в рр. 1917-23, відродження і страсний шлях Української Православної Церкви та постання її поза межами України, в першу ж чергу на американському континенті. Кожний з цих етапів відбувався чи то в огні й бурі революції, чи то під час страхіть війни, чи то в обставинах найжахливіших знущань московського наїзника, коли щоденно тисячам наших братів і сестер вкорочувалося життя голодом, знущанням в мурах большевицьких в'язниць або в далекому від України засланні, на каторзі.

Не минули цього страсного шляху архипастирі й пастирі українські, на чолі з повікнеззабутнім Митрополитом всієї України Василем Липківським. Багато гіркого й болючого зазнав на цьому шляху й Блаженніший Митрополит Іоан. Та Боже Провидіння, що немічне лікує, а недостатнє поповнює, обдарувало нашого Владику необхідними духовими й фізичними силами, щоб він міг перейти не тільки тяжкий шлях випробувань та перебути жорстокі години в особистому житті, але й з великою користю попрацювати в українському Христовому Винограднику.

Сьогодні, глянувши в минуле та порівнявши його з сучасним, годі не ствердити одного факту великої ваги, а саме: коли нині Українська Православна Церква, як живе й діюче Тіло Христове, існує й розвивається поза межами України, скрізь там, де ще вільно визнавати й славити Єдиного Бога, — то це в першу чергу велика заслуга саме нашого Владики Митрополита Іоана. Це наслідки його невтомного труду й подвигу, подивугідної витривалости та глибокої віри у святість Великої Справи — Відродження Української Православної Церкви. Ще яскравішим стає труд і чин Владики Іоана на тлі тепер пригашеного безбожним ворогом світла Рідної Церкви на Батьківщині.

Не один заломився й зневірився з тих, з ким Владика Іоан починав служіння рідному народові і його Церкві. Були серед них такі, що, взявши на себе тягар пастирства, донесли його до кінця свого страдницького життя, а були й такі, що власними ногами топтали святая - святих українського народу. Вже одні ці „брати у Христі" та їхня душевна вбогість могли знівечити віру в людину, пригасити або згасити святе горіння та відвернути від загального великого і скерувати себе на дрібне, особисте. Та і це минуло нашого Владику.

Дух Святий, що об'явився на св. Покрову 1921 року в соборі св. Софії Київської і надхнув український народ до відродження в Рідній Церкві, до відродження, сповненого безмежною самопосвятою єпископів, священиків і вірних, — самопосвятою і героїзмом, не меншим від жертви і самопосвяти наших юнаків під Крутами або мучеників Базару, — той самий Дух Святий визначив слугу Божого ієрея Іоана бути гідним високого єпископського сану та обдарував його духовними й фізичними силами, потрібними для цієї тяжкої й відповідальної служби.

Великою заслугою Покійного Владики стало те, що Божих дарів він не змарнував, не приховав їх лише й виключно для себе, а, навпаки, — помножив і віддав їх Церкві українського народу та побожних дітей її. Світильник, що його вогонь запалено із світла св. Софії Київської, Владика Митрополит Іоан доніс незгашеним, не зважаючи на бурі й вітри, роблені своїми й чужими.

Сьогодні ми є свідками і учасниками все далі поступаючого росту і зміцнення Української Православної Церкви поза Батьківщиною у вільному світі. Водночас сьогодні ясніше, ніж коли, чуємо благовість про наближення дня визволення України, дня, коли Всесильний знову відкриє ворота св. Софії Київської та інших, ще ворогом не зруйнованих святинь України. Прискорити цей день є в нашій змозі, — зокрема в змозі тих, що перебувають у мурах найміцнішої у віках твердині нашого народу — УАП-Церкві.

Щоправда, мури нашої Церкви на Батьківщині надщерблені, а оборонці тих мурів знерухомлені. Але, знову таки з волі Божого Провидіння, як Боже чудо, постала і живе наша Церква у вільному світі, а добрі діти поставили її на міцні й непорушні фундаменти. До почесного обов'язку цих чесних і офірних будівничих належить: посилити працю і збільшити дари над дальшим збагаченням духовної скарбниці нашої Церкви, щоб день визволення України й відродження в ній Церкви прадідів і дідів наших усі ми зустріли не з порожніми руками, а з найбагатшими дарунками, що їх складають намилішій Матері по довшій розлуці.

До цього постійно кликав нас, до останніх днів свого життя, Покійний Владика. От і тепер прийшла пора скласти перед Його домовиною урочисте і щире приречення, що Його заповіт пам'ятаємо та чесно виконаємо. Зробити це приречення повинен сьогодні кожний, хто підійде до труни і скаже Владиці останнє — прощай!

Добігають кінця заупокійні моління за душу спочилого Владики. В них найчастіше виголошується прохання: — упокой, Господи, душу спочилого раба Твого у місці світлім, у місці квітучім, де нема ні журби, ні недуги, ні зідхання. Найчастіше повторюється воно тому, що перебування душі в Оселях Господніх — це найбільша Божа нагорода, яку від Бога може одержати спочилий. І ось, коли віко прикриває домовину Владики й землею почнемо її присипати, всі ми знову виголосимо це прохання, виголосимо його вже як останнє наше благання до Господа, щоб Він, Милосердний, прийняв душу нашого Владики в Свої Небесні Оселі і цим нагородив Спочилого за все добре, що він зробив за свого життя, — за життьовий труд і терпіння та за довголітню усердну працю в Христовому Винограднику Української Православної Церкви. Нехай же це наше благання вийде з глибини наших сердець, та буде щирим!

Мені припав сумний обов'язок попрощати нашого Владику Митрополита від цілої нашої Церкви, від усіх її архипастирів, пастирів і вірних. В цьому — ПРОЩАЙ, НАШ ДОРОГИЙ ВЛАДИКО — міститься водночас і щиросердечна подяка духовних дітей Твоїх за Твою довголітню опіку над ними та за архипастирське піклування й любов.

Коли ж хто з нас докучив Тобі, Владико, словом, ділом чи думкою — прости, бож нема людини, що жила і не згрішила. Один Бог без гріха — Йому і слава і поклоніння. Амінь.

Йосип Лисогір

УПАВ ВЕЛИКИЙ ДЗВІН

Слово президента СКВУ на похороні св. п. Блаженнішого Митрополита Іоана

„Так.., на волі один, як той дзвін, що на дзвіниці в пожежі лишився... Вірю, видко треба було, щоб він не впав, не розбився", — писав наш Блаженніший Митрополит Іоан у своїй тритомовій книзі „У велике невідоме", що появилася друком уже на склоні його життя.

І сьогодні, над його свіжою могилою, нам усім здається, що зі смертю цього великого душпастиря і патріота цей дзвін упав і розбився. Упав і розбився цей дзвін, що колись разом з Великим Митрополитом Василем Липківським та багатьма іншими Владиками й вірними обидвох наших Церков, Української Автокефальної Православної Церкви та Української Католицької Церкви, дзвонили під небеса чарівну мелодію волі і незалежности нашого українського Божого люду.

Багато тих дзвонів упало й розбилося в цьому нашому лихолітті. Впав тепер і цей Великий Дзвін в особі світлої пам'яті Блаженнішого Владики Іоана. Але вони своїм життям, своїм трудом і своєю жертвою подбали і запевнили, щоб уже ніколи не замовк їхній гомін, який кличе до Бога і до волі всіх, що живуть.

Світовий Конґрес Вільних Українців, що був створений на те, щоб зміцнити нашу єдність та збільшити наші зусилля в поході за гомоном тих наших воскресних дзвонів, глибоко відчуває незаступну втрату, що її зазнав увесь наш нарід зі смертю Первоієрарха Української Православної Церкви в З'єднаних Стейтах Америки, Блаженнішого Митрополита Іоана. Наші серця сповнені жалю і скорботи по цій великій втраті. Але також сповнені надії, що гомін цього великого дзвона раніше чи пізніше заведе нас до берегів нового Ханаану, відродженої, вільної, ні від кого незалежної, соборної і народоправної Української Держави.

У цій скорботі, в цій вірі і з цими надіями схиляю голову і прощаю у вічність Великого Покійника від імени Президії Світового Конґресу Вільних Українців.

Гомін цього Великого Дзвона лунатиме і назавжди зберігатиме пам'ять про Нього!

УКРАЇНЕЦЬ ДОПОВІДАТИМЕ ПРО РОСІЮ

Акрон, Ог. — Д-р Теодор Мацьків, який викладає у відділі модерних мов в Акронському Університеті, виступить 14-го травня з доповіддю на тему „Чи СССР це Росія?" Виклади на совєтознавчі теми відбуваються на форумі „Світові справи" для студентів і всіх зацікавлених. Їх влаштовує Інститут для Громадської Освіти при тому Університеті.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує інж. Лев Яцкевич

МАШИНИ З ЕЛЕКТРИЧНИМ РОЗУМОМ

Притаманною прикметою нашої доби є скорість. Її виразником є авта на 300 кінських сил, суперсонічні літаки, скоробіжні поїзди, ракетні рушії та взагалі скорість поруху, думання та рішень сьогочасної людини. Її вірним допомагачем є „чорна скринька", електронний обчислювальний пристрій, відомий під англомовною назвою компютора.

Дія модерного компютора нагадує в основі працю людського мозку. Людина задержує передані їй інформації в осередку пам'яті, аналізує їх і на основі тієї аналізи приходить до певних рішень чи висновків. Ці висновки вона реєструє або на папері, або передає їх у формі руху чи голосу назовні.

Аналогічно працює і компютор. Він сприймає вступні інформації, закодовані на тавровій карті чи стрічці, переносить їх до осередку пам'яті, аналізує згідно з поданою програмою і передає вислід цього процесу назовні. Але на цьому аналогія кінчається. Бо людина, додаючи кілька груп гасел, завжди може зробити помилку, але компютор непомильний доти, поки одержані дані та програма процесу обчислення правильні. Людина може протягом 10 секунд додати два чотирицифрові числа. За той самий час середньої величини компютор може додати мільйон чотирициферних чисел.

Історія компютора має 3,600 років і виводиться від старовинної рахівниці „абакуса", механічного додавального пристрою Паскаля (1642) та аритмометра Ляйбніца (1671). Ляйбніц, славний німецький математик і фізик, відомий також тим, що він перший визнав вищість двійкової (бінарної) системи за десяткову.

Наступною ланкою розвитку компютора є аналітична машина англійського математика Ч. Баббача, що розв'язувала всякого роду аналітичні функції. Заслугою цього винахідника є також те, що він перший запропонував вживати таврові карти для контролі праці обчислювальних машин. Але перший модерний, електронний компютор сконструював д-р Буш (1931), професор М. І. Т. в Бостоні, вживаючи системи, в якій математичні величини були представлені пропорційними фізичними величинами, такими, як напруга електричного струму, тиск газу чи переміщення оборотового диска.

По завершенні обчислень, що їх переводиться на основі програми, вбудованої в компютор, фізичні величини перетворюються з поворотом в цифрові чи пак математичні величини. Але тепер найбільш популярними та поширеними є цифрові компютори, в яких цифрові величини представлені комбінацією електронних бінарних імпульсів чи пак сигналів. За елементарний, бінарний (двійковий) сигнал вважається наявність або відсутність електричного імпульсу, при чому наявність імпульсу представляє одиницю, а його відсутність зеро. Кожне число, аналогічно, як в азбуці Морзе, представлене комбінацією тільки двох сигналів (0,1). Всередині компютора ці двійкові сигнали представлені кількома тисячами вимикачів (свічес), що є або відчинені або замкнені. Дія цифрового компютора угрунтовується на послідовному виконуванні окремих команд (кодів) його програми, яку переводиться в осередку: пам'яті, обчислювальних операцій, контролі, вводу та виводу.

Осередок вводу „читає" ввідні дані в двійковім коді, „записані" на таврових (перфорованих) картах, в яких, наприклад, прямокутне „віконце" може представляти число 1, а брак „віконця" — 0, на магнетній стрічці з тисячами плямок - цяпок, в якій цяпка намагнічена в однім напрямі представляє 0, а намагнічена в противнім напрямі — 1.

Сучасні великі цифрові компютори типу „ІБМ" мають швидкодіючі пристрої для запам'ятовування з магнетними осердями (сердечниками) помістю на кілька тисяч багатозначних чисел, що спроможні виконувати десятки тисяч операцій на секунду. Ввідну карту, або стрічку пропускається в компюторі між джерелом світла та фотоелементом (електричним, світлочутливим оком). Коли прямокутне віконце на ввідній карті перетне пучок світла в фотоелементі, збуджується електронний імпульс, що передається до осередку пам'яті компютора.

По впровадженні до компютора ввідних даних, вони підлягають дуже складній взаємодії осередку пам'яті, контролі та обчислення. Вислід цього процесу передає компютор у формі виводу, записаного або в закодованій, бінарній формі, або в розшифрованій формі десяткових чисел.

У 1788 р. Джеймс Ватт винайшов відосередній реґулятор для контролі скорости парової машини. Він засновується на тому, що мала частина енергії машини зуживається для контролі її всієї потужности. На цій самій основі Норберт Вінер винайшов контрольний пристрій (русло зворотного зв'язку) для автоматичних машин, що став основою кібернетики, або науки про „самоконтролю", що відноситься не тільки до машин, але й до живих тварин. Бо основою життєдіяльности всіх організмів є теж самоконтроля.

На цій основі побудовано безліч автоматів, що механічно наслідують дії тварин.

(Продовження на стор 7-ій)

Лука Луців

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК У КРИТИЦІ

(1)

Для відзначення сторіччя з дня народження Василя Стефаника, що припадає саме на день 14 травня, починаємо на сторінках „Свободи" друкувати окремий розділ з нової великої праці д-ра Луки Луцева „Василь Стефаник — співець української землі", в якому йде мова про цього письменника в літературній — українській і чужоземній — критиці. У другому розділі цієї праці д-ра Л. Луцева про Василя Стефаника п. н. „Моя біографія в моїх творах" буде поданий у зв'язку з життєписом письменника огляд усіх його творів. В дальших розділах з'ясовані питання „недокінчених" творів В. Стефаника, становище жінки в його творах, їхньої мови і стилю, як теж письменникового світогляду. Окремий розділ цієї праці про В. Стефаника п. н. „Моя література — в моїх листах" трактуватиме про листування письменника, тісно зв'язане з його літературною творчістю. В цілості праця д-ра Луки Луцева буде надрукована згодом окремим книжковим виданням у в-ві „Свобода".

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

ЧИТАЧ: — Ще одна книжка про Стефаника? Гадаю, що про цього майстра українського слова в останніх роках досить надруковано в окремих книжках і в періодичних виданнях.

АВТОР: — Це правда, але правдивої правди про автора „Синів" і „Марії" досі не сказали совєтські українські літературознавці. Вони не можуть її сказати, бо живуть під московським караулом, а Москва не хоче й знати, що герої Стефаникових архітворів боролися за самостійну Україну.

Ч.: — Перебільшуєш! Приятель Стефаника Василь Костащук у книзі „Володар душ селянських" вірно змалював життя письменника.

А.: — Про цю „вірність" писатимемо пізніше, тут тільки згадаємо те, що Костащук писав про В. Стефаника зараз після смерти письменника, і тоді у „Віснику" Д. Донцова писав правду, а тепер, бідака, не мав відваги повторити те, що при смерті Стефаника був місцевий парох о. Дольний... Та він дав багатющий біографічний матеріял на основі листів.

Ч.: — Але про ту біографію В. Стефаника, що її написав Юрій Гаморак, не зможеш сказати нічого злого.

А.: — Юрій Гаморак — син письменника! — знав дуже добре життя автора „Синьої книжечки" і не мав найменшої причини писати неправду. Його „спробою біографії" користуються інші автори, хоч совєтським способом про це не згадують, бо в поневоленій Україні „не знають" Стефаникового сина Юрка, що в Канаді.

Ч.: — Праця Томи Кобзея, видана в Торонті під назвою „Великий різьбар українських селянських душ", вільна від промосковських і прокомуністичних „ухилів", її автор гостро таврує неправди совєтських авторів, підкреслюючи протимосковське становище В. Стефаника в тій боротьбі, що велася наприкінці 20-их і в 30-их роках в Україні.

А.: — Т. Кобзей не плянував дати повну оцінку літературної творчости Стефаника, як це видно зі змісту його 250-сторінкової книжки. Він дає багато матеріялу.

Ч.: — Але про працю В. Лесина „Творчість Василя Стефаника" не можеш нічого злого написати, бо її автор, як вірно зазначено в рекомендації Видавництва, „на великому матеріялі показав творчу ляinternal лабораторію письменника, визначив основні періоди його творчости, розкрив творчі шукання".

А.: — Лесин — дійсно найкращий знавець В. Стефаника. Вище згадана його праця про творчість Стефаника до першої світової війни втроє більша від того всього, що письменник надрукував у тому часі. Лесин знає всю літературу про Стефаника і старається про нього писати так, щоб його можна було уважати за прихильника теперішнього режиму в Україні. І це хиба його праці.

Ч.: — Стільки вже написали про Стефаника, що важко буде тобі дати щось нове в ділянці, що так скажу, стефаникознавства.

А.: — Якби я не міг дати нового насвітлення, то навіть не починав би цієї праці. Як ти читав мою працю „Іван Франко — борець за національну і соціяльну справедливість", то знаєш, що вона щодо оригінальности композиції є новим кроком у франкознавстві; це мусять признати мені навіть ті, які не погоджуються з моїм становищем в окремих проблемах. Стефаник сказав, що його життєпис — це його твори, і тому я одночасно з життєписом даю й оцінку його творів, які дійсно тісно сплетені з життям поета. Подібно зробив я в праці про Франка.

Ч.: — А що скажеш відносно праці про Стефаника двох совєтських авторів — Ніни Жук і Олександри Бандури?

А.: — Перша з них написала „літературний портрет" під заг. „Василь Стефаник" (Київ, 1960), а друга випустила у Львові в 1956 р. працю „Василь Стефаник". Ніна Жук кінчає свій „літературний портрет" так: „Стефаник вів постійну боротьбу з українським буржуазним націоналізмом, викривав його контрреволюційний антинародний характер, ставив перед собою завдання „мститися на тих каліках, що зробили патріотичний шпиталь з нашої землі". Чи треба тут якогось пояснення? Олександра Бандура написала, що Стефаник „піддався наївній національній романтиці", коли писав свої новелі „Сини" та „Марія".

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК VIII. ТРАВЕНЬ 1971 Ч. 2 (78)

Лука Луців

СТЕФАНИКІВ СВІТ

Василь Стефаник сотворив собі „свій світ". Той „світ" — це „синє поле, і чорні скиби, і білий плуг, і пісня, і піт солений".

Поет жив у цьому світі разом зі своїми героями. Світ поетових літературних персонажів так тісно сплівся зі світом поета, що дехто з критиків (Євшан) відважувався утожсамлювати автора з його героями. Поет жив болями й радощами своїх літературних героїв і майже всіх їх знав особисто. Знав він Федора з новелі „Палій", Семен із „Вона — земля" — це його батько, а „Вечірня година", „Моє слово", „Дорога", „Нитка", „Давня мелодія" збудовані на автобіографічному матеріялі.

Стефаник терпів зі своїми героями не тільки тоді, коли їх покликував до літературного життя, „коли своє слово гострив на кремені своєї душі". Він глибоко переживав терпіння своїх героїв і тоді, коли перечитував свої твори, як про це свідчить В. Дорошенко, який чув, як автор читав своїх „Синів", що їх привіз для „ЛНВістника".

„Було це якесь несамовите видовище, своєю страшною експресією, своєю трагікою. Стефаник валив кулаком у стіл, дер волосся на голові, гукав, тяжко переживаючи те, що читав. Годі просто описати цю цікаву, зворушливу, надзвичайну картину. Скінчив видимо перемучений" („Дорога", Львів, 1931, ст. 17).

Пригляньмося тому Стефаниковому світові, в якому жили його герої. Зачнім від новелі „Палій", де головним персонажем є бідак Федір, що мусить мститися на багатієві Курочці. Є тут конфлікт між двома суспільними верствами в селі, що підкреслюють прокомуністичні критики. Ми зовсім цього не заперечуємо. Федір халупник, але він зовсім не хоче слухати В. Коряка, який радив йому „вступати до армії пролетаріяту". Оцей халупник уважає себе за щось ліпшого від наймитів, що не мають навіть хати. Він кричить до наймитів: „Ти віл, ти ніколи хати не видів! Ти порядного чоловіка з ясел буком!" Федір ціле життя був бідний, важко працював, та мріяв мати свою хату, нехай вона буде, як куча, але все „його", все свій кут. Він любить землю і працю на ній. Ось його слова:

„Як єм уздрів його ласку небесну по полю, як жито просило си під серп і земля аж цопала: „Иди, Федоре, бери з мене хліб", а я лишив жида серед дороги та й пішов до Божої роботи. Дєкую Господеви і до сегодні". Курочка — дійсно несправедливий у відношенні до своїх робітників працедавець, який ще вдарив в лице Федора під час виборів, і це спричинило те, що Федір пімстився на своєму кривдникові і його підпалив.

Та треба підкреслити, що Стефаник змалював у своїх творах крім цього нелюда Курочки також і симпатичних багатих селян. Пригадаймо старого Дмитра з „Давнини", якого Коряк називає „куркулем" і якого „читальники" згадують, бо від нього „то сам початок читальні заходить". З любов'ю змалював Стефаник багатих селян у творах „Вона — земля", „Сини", „Нитка", „Давня мелодія" і „Роса", а в творах, написаних після першої світової війни, автор зовсім не заторкує матеріяльного стану своїх героїв, бо цікавиться національною проблемою, яка виникла під час і після програних визвольних змагань.

Та Стефаник не любив своїх літературних героїв за те, що вони були багаті, чи вбогі, він симпатизував із ними тому, що вони були самими собою, не вірікалися самих себе, а як деколи мусіли це робити, то діяли тоді так, як Антін із „Синьої книжечки", або Іван із „Камінного хреста". Вони знали, що без „свого" важко жити людині. І тому то так тягнуло Федора до землі („Палій"). Тому саме і „третильник" говорить у „Сні", що „ґрунт, — то спосіб до всього, як твій є". Тут треба підкреслити слово „твій", бо це важливе у Стефаникових героїв, які не передбачали, що їх діти чи онуки будуть колгоспними невільниками, і що тим невільникам говоритимуть, що такого невільництва бажав Стефаник.

Українські письменники під час відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві. Сидять (зліва): *Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Леся Українка, Володимир Самійленко, Гнат Хоткевич.* Стоять: *Олена Пчілка і Михайло Старицький.*

Тут треба пригадати, що хоч Стефаник уважав Івана Франка своїм літературним батьком, то не захоплювався його молодечими мріями з 1881 р. (які пізніше і сам Франко відкинув, — про „управлені спільним трудом безмежні поля" (поема „Гадки на межі"). Персонажі Стефаникових творів мріють бути „ґаздами", а не колгоспниками. Федір просить брата, щоб його синів „навчав на розум" та й „зробив з них ґаздів („Лист"). Стара баба називає себе „помийницею" і гатить головою в стіну ... тому, що вона вже „не ґаздиня" („Святий вечір"). Своя земля „як дівка, все молода, сьвито є — вбере си, будний день — то вона по будному вбрана, а все дівочит — відколи світа та сонца" („Озимина"). На тлі цих слів треба розуміти чи не всі трагедії Стефаникових людей.

Як загрожене існування, то Стефаникові герої боронятьcя всіми можливими зусиллями. Ось Лесиха тяжко гарує, щоб прокормити свої діти, а чоловік — п'яниця „розносить працу змежи дітей" до корчми. Мати зважується на трагічний вчинок, каже дітям бити батька („Лесева фамілія"). Гриць Летючий не може по жінчиній смерті піклуватися своїми дітьми і топить одну свою дівчину („Новина"). Цей один випадок роздмухав підсовєтський критик як щоденне явище, пишучи про „дикунство" галицьких селян:

„Злидні такі, що кожен зайвий рот мусить згинути страшною наглою смертю: старі, хворі, малі гинуть як худоба, ба навіть худобу шанують більше, як батька-матір, коли вони вже непотрібні й мусять виглядати смерти. Діти кидають на призволяще хворих батьків, батьки топлять своїх дітей, гине, поневіряється все слабе, хворе на селі" (В. Коряк, „Селянський Бетговен", ст. 29).

Погляньмо ,чи справді воно така дич, отї Стефаникові герої-селяни, як про це пише „ніжний" підданий „делікатного Сталіна", якого той же Сталін зі своєї „великої любови" до України наказав пізніше знищити.

Стара Тимчиха нарікає, що по смерті чоловіка вона вже не „ґаздиня" ,бо все взяли в свої руки діти. Та по нарікняннях говорить сама до себе: „Таке-м понаплітала, що встид перед сонцем світим! Вони сараки мають свої діти та мусі за них дбати!" Жінка ця живе в достатках, вона ще за життя настарала собі на смерть („Янгол"). Правда, батько з новелі („Діти") спокійно думає про смерть, нарікаючи на дітей, в „яких нема Бога в серці, ой нема" ... Але в новелі „Сама саміська" діти, йдучи на роботу в поле, залишили матері всього, „аби мала що їсти й пити". Мати не нарікає на дітей, бо знає, що „сидіти коло слабої у гарячий час, то, Бог видів, не було як".

Старий з „Озимини" свариться зі смертю, яка не хоче його забрати, хоч він уже старий. Нема тут песимізму, про який писали деякі критики. Письменник каже тішитися дідові з „Вістунів", який іде збирати колосся на чужих ланах із здоровими онуками.

Старіймося пізнати духову поставу Стефановикових героїв. Вони не є такі „інертні й пасивні", як думав В. Дорошенко, а за ним і В. Коряк. Є у Стефаника один нарис „Лан", якого герой „сидів як стовп і чув, що буде спати". Він чекав довго і не важився зайти до панської брами. „На нього спадала сонність і байдужість". Але цей Данило не має товаришів між Стефаниковими людьми. Навіть Іван із „Кленових листків" не пасивний, ані не інертний. Він не опускає рук, іде на лан працювати за дванадцятий сніп, щоб дітей накормити. Правда, критики могли б вимагати від нього, щоб він робив революцію і показував свою „активність", та це зовсім не було в плянї Василя Стефаника.

Оцей найбідніший між бідними Іван „з Богом за барки не ловиться", він проти грабунків ,він за те, щоб карати злодія, хоч би ним була рідна дитина. Подібно думають Гьорґій і Михайло, які „живого з рук не випустять". В них ні сліду пасивности, про яку говорять деякі критики. Вони по-лицарськи поводяться зі злодієм, хоч і пригадують йому, що його жде. Селяни вбивали злодія не тільки тому, що він крав у бідного, як думав В. Коряк. Ми чули, що думав Іван про злодія. Стефаникові селяни не діяли згідно з пізнішим большевиць-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Василь СТЕФАНИК

СИНИ

(Уривок)

...І рвав з голови сиве волосся та кидав на землю.

— Сиве волосє, пали землю, я не годен вже тебе двигати.

До решти обезсилений приляг до землі і лежав довго мовчки, а потім лагідно розказував:

— Послідний раз прийшов Андрій: він був у мене вчений. Тату, каже, тепер ідемо воювати за Україну. — За яку Україну? — А він підоймив шаблєв груду землі тай каже: Оце Україна, а тут — і справив шаблєв у груди — отут її кров, землю нашу ідем від ворога відбирати. Дайте мені, каже, білу сорочку, дайте чистої води, абим обмивси тай бувайте здорові. — Як та єго шабля блиснула тай мене засліпила. Сину, кажу, та є ще в мене менший від тебе, Іван, бери і єго на це діло; він дужий, най вас обох закопаю у цу нашу землю, аби воріг з цего коріня її не віторгав у свій бік. — Добре, каже, тату, підемо оба. — Та як це стара вчула, то я зараз видів, що смерть обвиласи коло неї білим рантухом. Я подавси до порога, бом чув, що її очи віпали і покотилиси як мертве камінє по земли. Так мені здавалоси, але світло на її чолі вже погасло...

— А рано вони оба виходили, а стара сперласи на ворота та не говорила, але так здалека дивиласи, як з неба. А як я їх скидав на колій, том казав: Андрію, Іване, взад не йдіт, за мене паметайте, бо я сам, ваша мама на воротах умерла.

До самого вечера Максим водив коні по ниві та не кричав уже, геть замовк. Діти, що вівці гнали; люди, що плугами попри нього дзвонили, з ляку не поздоровляли його. Замазаний грязюкою, обдертий, кривий, він неначе запався в землю.

Пізнім вечором, як Максим пообходив корови та коні та подоїв вівці, увійшов до хати.

— Ти, небого, гет затихла, замертвіла, якби в тебе хто ніж упхав, не годнає слова сказати... Та я в тобі ще розгрібу трохи вогню...

Він зварив кулешу, убрав білу сорочку, повечеряв і затих. Потім прикляк до землі і молився:

— А ти, Мати Божа, будь мойов ґаздинев; ти з своїм сином по середині, а коло тебе Андрій та Іван по боках... Ти дала сина одного, а я двох.

Юрій Морачевський

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК І ЙОГО МОВА

(Уривок із рукописної статті Ю. Морачевського, що зберігається в літературно-меморіяльному музеї Вас. Стефаника в Русові й була опублікована вперше в збірнику „Василь Стефаник у критиці та спогадах", Київ, 1970 року)

...На те, щоб виспівати свою душу, щоби утворити свій цілий світ, що вколо нього цвіте, збудував собі Стефаник свою власну мову. Заслухався в слово свого народу, зібрав до крихітки кожний звук, що від найперших літ запав в його душу, спам'ятав кождісіньке слово, та й як воно котиться по шинковім столі, як по стернях, та й по лісах стелиться, як в дитячих устах співає, як зривається, як вогонь над стріхою, як б'є громом. Не вчився більше від нікого. З собою виніс у світ той великий скарб і незплямлену мову заховав дотепер. Може, тому, що й не мусив кришити на дрібний пісок щирого золота своєї мови, що тота мова цвіте, як лан під ясним сонцем, а не вимучена та й випрошена, як хатні ховані квіти. Нема в неї зайвого, та й нема чужого — багата вона, власна до самої глибини. І тому під рукою поета грає, бо чує, що він її володар. А чужі неправі руки лише бідні та й марні тони годні з неї добути. Не мав Стефаник попередників, та й не буде мати „школи", як перший-ліпший літерат її собі робить.

Але його форма не є „примітивом", так як не є примітивом наше народнє мистецтво. Народ знає вагу життя й тому те, що творить, це є перше для життя, а на тім щойно розквітає прикраса. Так і слово народу говорить, а не забавляє — і краса його поважна не має в собі того фальшу театральної декорації, що має служити лише для прикраси. Але не кождому бути майстром, а хто вже вміє хати класти чи збанок писати — мусить мати склад в руках. Щоби ті хати були, як птахи, легкі, щоби слова ранили аж у серце, щоби сміх та й страх, біль та й гордість мали де в тих словах жити. І так кладе Стефаник свої слова, як мужик хату кладе: ясні мають бути, здорові та й чисті, добре пов'язані, гладко шиті. Як два камені на межі стоять Тато й Мама по краях повісти, а поміж ними діти, мов кленові листочки. Як пільна дорога підіймається життя „майстра", аж під горбом заломиться й щезне. Як великий хрест на могилі, знак любови й болю стоять два оповідання про рекрутське життя й смерть. Неначе бетговенівським громом грають його розмови п'яних мужиків. Нема поміж оповіданнями Стефаника ні одного зле збудованого...

До нової, нині не знаної цілі буде зриватись людська душа. Але незламана, незабута, безсмертна лишиться краса. І хто ту красу полюбив так, як Стефаник, хто її добув з нашої мови, хто казав грати словам одинокі, предивні гармонії, хто сказав тайну людського серця, що сповідалося йому зі всіх радостей та й зі всього горя, хто дав цвісти садам, та й зеленітись озимині, та й дрожати звіздам на небі, а нам дав отвореним серцем приймати в себе те безконечне багатство — тому не треба ніякої дальшої заслуги, та й ніякої людської слави йому не треба. Як довго битися будуть людські серця, так довго будуть вони тужити за красою і так довго будуть жити поети, що, як Стефаник, вміли творити красу.

(1932)

Не пощадили і Стефаникової „Марії"

У зв'язку із сторіччям з дня народження великого майстра українського Слова Василя Стефаника видавані в Українській ССР газети й журнали широко розписуються про його творчість і про його героїв, прославляють Стефаника, як „володаря селянських душ", творця безсмертних новель-образів із життя українського села й українських селян. Проте, так само як це було донедавна із творчістю Шевченка, із якої вилучувано окремі поеми й вірші, чи як воно є ще й досі із творчістю Лесі Українки, із драматичних творів якої не дозволяють не то що передруковувати, але й згадувати її драматичну поему „Боярння", — такого ж самого трактування збоку совєтської цензури зазнає і творчість Василя Стефаника. Із незабутньої Стефаникової „Марії" режимні цензори не вагаються викреслювати цілих уступів, що в них Стефаник і його герої виявляють відкрито своє ставлення до Москви і московської нищівної політики в Україні. Передруковуючи нижче кінцеву частину Стефаникової новелі „Марія", зазначуємо в ній курсивним шрифтом ті абзаци, що викреслюються совєтською цензурою і не увійшли до жадного із видань Стефаникових творів в Українській ССР, в тому також і до останнього, що було опубліковане видавництвом „Дніпро" в Києві 1964 року.

∵

— Оца Марія, що ми в неї, дивітси, як задеревіла від вашого співу. Вона банує за синами, що два пішли до наших охітників, а найменшого взєли москалі на Сибір! Дес то він серед таких, як ви, напастував вашого царя, що дуже мучит наш нарід. А вони лиш хап його — та й пропав. Учені були всі, масток за ними пішов великий. В селі ніодна мама так не банує за синами.

— Небого, Маріє, небого! — шептали жінки.

— То таки саме перед войною було, як ми сипали могилу оцему Шевченкови, що перед вами на столі. Сипали другі села на пам'єтку — та і ми. Клопіт такий був, бо старі не пускали вдень сипати, робота в поли, а ми змовилиси і сипали ночами: одні кіньми, другі тачками, иньші лиш рискалями. Таку могилу вісипали, як дзвіница. І Марія з трьома синами помагала.

— Та що з того, що сипали? Лише біди селови наробили. Москалі прийшли та могилу розкидали, гроший шукали, чи чого, та й за ту могилу і мій Міхайло пропав.

— А хочби й на віки пропав ваш Міхайло, то люди ніколи його не забудут. Не боявси він москалів, а сказав їм правду: „Ви, — каже, — цілу Україну перерили, як свині, та ще й до нас прийшли рити?"

— Добре тобі, Катерино, говорити, а він лишив жінку та діти.

— Та й мій мене лишив з дітьми.

— З вас відий котрийс мусит бути письменний. Та напишіт, аби світ знав, як нас москалі з ярма випрєгают. Ми їм ту могилу не зараз забудемо. Як ми її досипали, то свитало, роса нас припала, і ми посідали довкола, бо ноги боліли. А старший син Марії виліз на сам вершечок та й там так ладно говорив до нас, що з цеї нашої могили будемо дивитиси на велику могилу на Україні, шоби ми були всі одної мисли. Дививси так дивно, наче б поправді на зорях бачив Україну. Потім ми повставали і співали такі пісні, як і ви тепер.

Тут наблизилася Катерина козакові майже до вуха і шептала:

— Ваші пісні такі самі, як Маріїних синів. Тому не будіт сі, най ї здасси, шо це сі сини співают...

Тарас МЕЛЬНИЧУК

БІЛЯ СФІНКСА

ІЗ ЦИКЛУ „МОНОЛОГИ ЛЕСІ"

„О, не забуду я тих днів на чужині!"
Леся Українка, „Товаришам"

Життя моє в поезії, але поезія — ще не життя.
Цей світ чудовен, наче білий цвіт латаття...
А ти, ночей вкраїнських зоряне шиття,
Купальських вечорів люб-зільне водосвяття!

Оці єгипетські вас не побачать сфінкси,
Не кинуть рабства тінь на зелен вишні лист,
А я журавкою до вас прилину звідси,
Самотньою журавкою, як і колись.

А я забуду шторм недуги, лемент чайок
За днями, що в пучину канули на дно,
Й втоплю в волинському озерці чашу всіх печалей,
І пригублю із Кінви Радости життя вино.

Я ж мало так пила з цієї золотої Кінви!
А світ прекрасен, наче білий цвіт латаття.
Й хоч мчить життя по нім не золотими кіньми —
Я не спиню його — нехай хутчій летить
в купальське водосвяття,

Хутчіш в люб-зільні українські ночі —
Туди, де перелесник підмовля дівчат...
Сфінкс дивиться. У сфінкса — мертві очі,
Вони про тіні рабства на землі кричать.

Львів, 1971.

Гнат О. ДІВРОВА

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

(До сторіччя з дня народження)

Благословенна духом Лесе!
Твою кував він, гартував
Незборну ліру поетеси,
Твої спалахнуті слова.

В словах і мужність, гнів і воля...
В душі — кришталь, як цвіт роси...
У боротьбі за світлу долю,
За волю краю і краси.

Співцем, борцем була від роду —
Віків осягнеш далечінь.
Як дочка славного народу,
Живеш у відблиску творінь.

25 лютого 1971

„Бояриня" Лесі Українки

Організаціям Українок Канади належиться велика подяка за відзначення 100-річчя народження Лесі Українки виданням її драми „Бояриня".

Цю драму замовчують і не видають в Совєтській Україні навіть тепер, під час широко розреклямованих відзначувань ювілею авторки. Лесі Українки не може замовчати навіть московський режим в Україні, отже примушений про неї говорити, підтасовуючи її до втертого стандарту: „борець за соціяльну справедливість", „приятель великої російської культури", „учень кращих майстрів російської літератури", і т. д.

Але „Бояриня" ніяк не підходить до цього стандарту, отже треба її замовчати і сховати від людей, бо ж вона повна погорди до варварської культури Московщини, якій Леся Українка протиставить українську культуру, культуру краси і вільної людини. Мало того — і це мабуть найбільш нестерпне сучасній Москві і її лакеям в Україні — змальовуючи ще далеко до Жовтневої революції з її ленінським „гуманітаризмом" Московщину 17-го століття і поневолення нею Української Козацької Держави, авторка пророче відтворює сучасну систему московського більшовизму: систему поліційного терору, в якому люди бояться вдержувати контакт навіть з рідними ,бо якщо ці рідні опиняться на списку „ненадійних", то й самому доведеться піти на катування; безправство кремлівських сатрапів у поневоленій Україні; відсутність індивідуальної свободи і людських прав; заскорузлість і шовіністична нетерпимість росіян до „інородців"; і, врешті, як докір шелестам і іншим блюдолизам московського режиму, підкуплювання потенційних провідників українського народу „царськими соболями" й іншими „ласками", використовування їх для поневолення народу, при тому ж ніколи не довіряючи їм, хоч як вони не клялися б у вірності, не лизали „царських" рук і не витанцьовували б для „царської" розваги „малоросійського гопака". Як же ж можна пустити між нарід „крамолу", яка доказує, що Москва не тільки „не вірить сльозам", але ніколи не міняється?

Видана (дуже чепурно, у твердій оправі) Організацією Українок Канади „Бояриня" доповнена критичними есеями Михайла Драй-Хмари, Миколи Глобенка („Леся Українка"), Івана Дзюби („Та, що пильнувала ватри"), Богдана Марчука („Слово, що палає"), нарисом Катерини Штуль „Одного пополудня в Гелуані" і „маленькою поемою в прозі" Лесі Українки „Голос однієї російської ув'язненої" — відкритим листом-протестом до французьких поетів і мистців, які при нагоді відвідин царя Миколи II у Франції в 1896 р. писали оди в честь царя і Росії.

У нас, на жаль, не розповсюджений звичай дарувати при різних родинних святах книжки. Якщо хтось з читачів дотримується такого звичаю, то канадське видання „Боярині" дуже надається на гарний подарунок знайомим.

Ю. Пундик

ВЕЧІР ЛЕСІ УКРАЇНКИ В СІДНЕЇ

Сідней, Австралія. — У приміщенні Рідної Школи відбулася Виставка народного мистецтва і картин місцевих українських мистців, присвячених Лесі Українці. Виставляли свої твори: М. Садовський, О. Сивенька, С. Хвиля, П. Кравченко та О. Чубатий. Відбувся також вечір, присвячений пам'яті Лесі Українки, з доповіддю Василя Онуфрієнка і рецитаціями з її творів.

СТЕФАНИКІВ СВІТ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

ким гаслом „грабуй награблене", а саме так хотів А. Крушельницький вияснити „вельми дикий рис" сільської психології. На зразок Стефаникових селян, пізніше, в часі боротьби з червоною Москвою, в Косинчиному оповіданні українські повстанці судили московського „злодія", який окрадав не одного селянина, а цілу Україну.

Стефаникові селяни — це не большевицькі грабіжники, вони впоминаються за своїм „рихтом", за своїм правом, за своєю землею. Комуністичні критики хвалять Стефаників „Суд", бо там вбогі вбили двох багачів, та вони не бачать кінця цієї новелі, в якій самі бідняки судять вбивників. Багачі не мали права бути на цьому суді. Ось кінець цього оригінального бідняцького суду: „Всі, що стояли в сінях, почали кричати: „Вони вбили, най же відпокутують". І витягали одного за другим і подавали в дальші руки. А ті руки, багато їх, хапали їх, мстилися і ревли по селі, а за собою лишали страшний зойк жінок і конаючі хвилі помсти".

Світ Стефанокових персонажів боронить своєї правди. Ці особи прив'язані до своєї власности, до землі. Московські окупанти України та їхні українські поплічники старалися відорвати українських селян від їхньої землі. Робили це за допомогою насильства й голоду. Тепер згадується в Україні як приятелів і прихильників Стефаника М. Ірчана, В. Коряка, Г. Косинку, але нічого не пишеться про те, що сталося було з ними в 30-их роках, і яким способом вони відійшли у вічність. Про М. Івченка, О. Грушевського, С. Єфремова, М. Зерова зовсім не згадується у зв'язку з відзначуванням Стефаникового ювілею. І тут видко відношення теперішнього режиму в Україні до тих ідей, якими жив В. Стефаник та його літературні п о с т а т і. Шанують мертвого Стефаника, але не шанують його правди, карають тих, які захоплювалися „Марією" та „Синами", бо герої цих творів пролили кров за „Україну", за ту „землю", що її підніс на шаблі Максимів син Андрій.

Між передвоєнними творами письменника і повоєнними є тісний зв'язок. Але є й зміна, бо в повоєнних новелях „Земля" — це вже „Рідна Земля", — це вся „Україна". Максим із „Синів" не тільки дозволяє старшому синові Андрієві йти воювати за Україну; він висилає ще й молодшого сина Івана. Подібно зробили й Маріїні сини ,які пішли до Українських Січових Стрільців.

1. Ідея „Землі" та ідея „України" — це основна філософія всіх Стефаникових літературних героїв. Вони борються за ці ідеї, вони стають на прю з Богом, жертвують для неї своїх синів.

2. З цієї начальної ідеї випливає друга: Землю треба „зубами тримати" і передати її своїм дітям і внукам. Тому Стефаник такий ніжний до дітей. В „Нитці" тішиться його мати, що має чоловіка, який кілько „дітей вона не народить — то він погодус". Або подивімся на ту стару з „Роси", що „здуріла від внуків" — радується та „будує Україну". „Ось бідний Михайло з „Вістунів" тішиться „здоровими рослими онуками", збираючи з ними на панському лані колосся. Навіть бідолашний Данило з „Мая" боронить своїх дітей перед паном: „То Бог, пані, дає дітей".

3. Земля — для своїх дітей. Максим не хоче дати її „чужим". Він просить коханок своїх синів, щоб приносили „байстрьятка", бо дід мав би кому передати „землю", мав би ціль життя.

Та є в творах письменника єдиний випадок, де мати нищить свою дитину. Це діється згідно з тією самою етикою, яку бачимо в Шевченковій поемі „Катерина". Може воно не припадок, що і Стефаникова героїня називається також Катерина? В новелі „Мати" стара Верестиха змусила доньку повіситися тому,що цілому селу, „принесла ганьбу, що найліпші коні з москалем забрала, ... що курвилася з ним в жидівських перинах". Батьки у Стефаниковому світі люблять своїх дітей. Та є один випадок, коли плянується вбити дитинку. В новелі „Пістунка" батько родини каже жінці вбити дитинку, бо вона не його, тільки „гусаря московського". Та самі ж діти — пістуни називають того батька „якимсь дурним", бо ж це „така сама дитина, як кожда".

4. Крім любови землі і дітей Стефаникові герої живуть ще вірою в Бога. Це буде єресcю для багатьох, — не тільки для підсовєтських критиків, — але цього не можна заперечити, бо це потверджують твори письменника. У Стефаникових творах в 31-ій новелі герої позитивно ставляться до Бога, і ані в одному творі немає заперечення Бога.

— Якто? — запротестує читач ,а „Сини", „Межа", або Гриць Летючий , „Новина" — чи це все згідне з існуванням Бога?

— Гриць Летючий знає свою вину („він си кари приймає, бо завинив") — і, йдучи до міста до суду — молиться. Те саме робить і Максим із „Синів", якого підсовєтські критики вважають за атеїста, — молиться перед сном, чого не робить жадний атеїст. Герой „Межі" не може зрозуміти, (як і Шевченко в „Заповіті") „чому Бог не благословив „наших борців за волю", які „співаючи, йшли на смерть".

5. Стефаник не був песимістом. В житті бувають і трагічні випадки, і їх зустрічаємо і в письменникових творах („Лан", „Шкода", „Новина"), але це не свідчить про те, що Стефаник керувався п е симістичними законами природи, як думав М. Івченко. Стефаник протестував проти того, що його дехто уважав за песиміста. Наведені вище ідеї Стефаникової творчости є запереченням песимізму, ці ідеї не заперечення життя, а повне його потвердження, його афірмація!

— Праворуч нього синє поле, і чорні скиби ,і білий плуг, і пісня, і піт солений.

А в серці поета його світ шовком тканий, сріблом білим мереживний і перлами обкинений.

Поет „у своїм царстві".

Він там, як буйний вітер, панував, він там співав свою пісню. Він виспівав „Синів" для наших „жовнірів," які повернули з визвольної боротьби". Чи він мав би бути песимістом?

Ніколи в світі!

Стефаник вірив, що майбутні критики назвуть його „здоров'ям України".

І так воно сталося!

У Житомирі відкрили пам'ятник акад. Сергію Королеву

Київ. — У Житомирі, де народився і провів дитинство та молодість творець найперших совєтських „спутніків" та ін. космічних кораблів Сергій Королів, з російського — Корольов, відкрито йому в кінці місяця квітня гранітний пам'ятник, проєкту О. Олійника і архітекта А. Корнєва. Пам'ятник зображує ученого на високому постаменті, який тримає в руці моделю першого штучного сателіта Землі, здійсненого за його розрахунками і вказівками. На пам'ятнику викарбовано напис: „Сергій Павлович Корольов, видатний вчений, творець перших космічних кораблів". Пам'ятник трагічно загинулому ученому був відкритий в присутності кількох тисяч людей, виступали різні партійні діячі, у тому й перший секретар Житомирського обкому КП УССР К. Терєхов, летун-космонавт Є. Хрунов та ін. У промовах називали академіка Королева „славним земляком". Совєтська преса уникає називати акад. С. Королева українцем, подаючи, що він „Совєтський учений".

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК, ЙОГО БРАТ І СИНИ, РІДНА ХАТА Й МОГИЛА

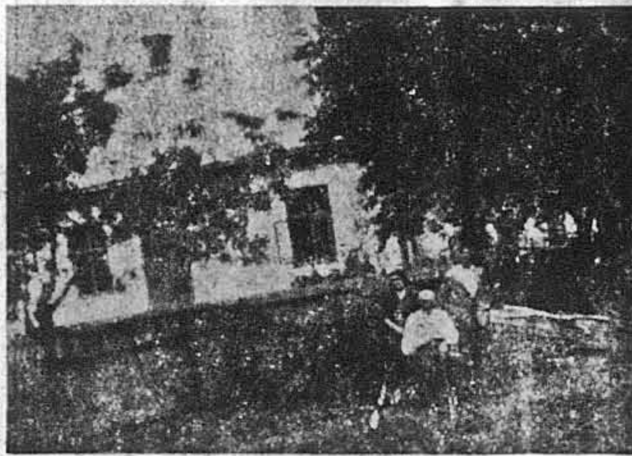
(Із родинного архіву Стефаників)

Василь Стефаник із братом і синами. Сидять (зліва): Василь Стефаник, Семен Стефаник — син. Стоять: Юрій Стефаник — син і Лука Стефаник — брат. Фото з 1936 р.

Могила Василя Стефаника з хрестом на русівському кладовищі (первісний вигляд)

Василь Стефаник з синок Кирилом і невісткою

Могила Василя Стефаника (Сучасний вигляд уже без хреста)

Михайло Островерха

ПАНТА РЕІ

КОЛИСЬ

На небі ясне сонце, а в грудях юного Усусуса таке ж серце. Ніг не чує, а вони несуть його на верхи Ключ, Кобила: перші бої 1914 р. А там і на Маківку. Та й дальше, якийсь чудовий, нестримний марш на Галич, Завалів. А потім — понад річку Стрипу — це золоте Поділля, наше! Всюди золотом розсипалися гомони пісень:

„Стрілець у світі велій пан,
Найбільший у всім світі!"

І справді! У поході, та ще з такою піснею, аж земля двигтіла. Зо с п і вами на фронті, у походах, містами, селами. Сила, здоров'я, міць б'є з очей, із кожного руху і якась дзвінка веселість.

— Але ж ми цієї ночі ошпарили москалів!

— А до мене, нині раненько, несподівано, з-за траверзи, як дідько, підходить москаль-офіцер та й каже: „Мальчішка! Что ти здєсь дєлаєш?" — і сміється. А я, без надуми, даю йому відповідь кулею. Він думав, що як я „мальчішка", бо маю моїх шістнадцять років, то він може мене ображати. Або я Усусус, або мундур до магазину!" — ч в а н иться стрілець Юлько Синенький із сотні Романа Сушка.

— Той шеф штабу нашого корпусу Гофмана, славний наш приятель граф Лямезан, думав, що як запхає нас на фронт, як у холяву, Соколів-Панталиха-Соснів, то позбудеться тих Усусусів. А ми його вигоцкали! — І широко зареготав с т а р ш ий стрілець Панько Чортоломний.

— Та й твердий отой сотник Носковський! Ти бачив його у наступі під Раковецьким лісом?

— Ге-ге! А наш сотник Андрій Мельник! Як затиснув шапку на зад голови, то пакував як у дим на чолі сотні!

— І наш красень, сотник Яримович, не гірше списався?

— Але наш сотник Роман Сушко, то таки найвостріше йшов. А з ним четар Петро Франко йшов дещо неуважно, бо за кожним розривом шрапнелі шукав за тією алюмінійовою шапочкою!

По кожнім бою такі розмови вела братія у дальшому поході. Переходячи селом, сперті на плотах дівчата, молодиці — зглядалися, жалували.

— Йой! Та таке молоде, та й вже воює?!

— Бачите, ґаздинонько, нашу біду! — гукав із рядів стрілець Павлусь із Галича.

— Ой, та виджу, виджу! — сумно відповідала молодиця.

— А от, покажіть нам вашу біду! — настирлив стрілець Шараневич.

— А бодай тебе! — кричала молодиця.

Реґіт стелився селом, що й хорунжий Софія Галечко посміхнулася.

Це був — 1914 по 1920 рік.

НИНІ

Останні звіти подають, що по вільному від москалів світі є ще нас — УСС: 105.

Могікани.

Вже пісні не несуться. Хіба, тут і там:

„. . . В і д л і тають сірим шнурком журавлі в вирій".

На розі 7-ої Стріти, в нашій джунґлі, стоїть Ромцьо Чубатий і пильно розглядається, бо, якось, сирота, не може добре доглянутись. І здалека, поважно, на палицю спираючись, надходить Назаревич.

— Ну, а ти навіщо береш палицю?

— Га! Та . . . Знаєш . . . Тово . . . артретизм м'я мучить.

Маркітно усміхнений повільною ходою наближається той, що оце пише.

— Ну, а ти що ?Идеш, якби-с не був певний за штани!

— Моя прятелька невідступна забороняє мені швидко ходити.

— Твоя прятелька? А ти старцуне!

— Умгу! Анґінця пекторіс!

З другого кінця 2-ої Евні, по виставових вікнах зором блукаючи, суне Михась Гузар.

— О! І ти вийшов із твоєї ґаври!

— Мушу! Обов'язок! Ходити треба, бо може бути гірше! — сухо відповідає.

— Чуліс-те! Голова нашої станиці вже, Богу дякувати, вийшов із лікарні.

— Ага, Івась Вінтоняк!

— А я вже давно бачив Ромця Купчинського!

— О! По — ме — ду! —

— О! По-ме-ду! — відповідь.

— Що ти сказав? . .

— А он, надсуває, бадьорючись, Сава Никифоряк!

— Він із Льоньом Лепким, молодці!

— О. Льоньо усіх нас виґзив! — Та як?

— Ніби просто! Побратався з сонцем і з синявою неба в Черчі і там згадує . . . Черче!

— А всіх нас побиває наш найстарший отаман Жиґмонт Олексин!

— О, так! Найстарший то найстарший! Але вус у нього шторцює, як у Францішка Юзефа! . .

— Хлопці! Розходімся! Бо воно якось так . . . Боми-небоми! Гіппі-не-гіппі! А хтось може подумати, що це якась нова ідеологічна партія формується!

— Добре кажеш. Справді, небезпечно! Сказав же нещодавно Президент, що скине рукавичку . .

— Та дай Боже ! . .

Хлопці стали поволі розсуватися.

А здалека, махаючи до нас рукою, надходив усміхнений П'єр Постолюк.

— Підеш на одного . . . коника?

— Ну, а що ми сі лишиє?!. Пішли . . .

Бронкс, Н. Й.,

Г. О. Діброва

ПРО ПОГЛЯДИ П. Т. ВИРСТИ НА МОДЕРНЕ МАЛЯРСТВО

У „Свободі" з 5-го-го січня 1971 року була надрукована стаття д-ра Дениса Квітковського з заголовком „Т. Вирста і його розуміння малярства", де подані висловлювання самого п. Вирсти.

Мене дуже вразили думки маестра Вирсти щодо розуміння малярства, і я вирішив висловити свої думки з приводу його тверджень.

Все на землі, в природі складається з живих і неживих реальних предметів, речей, явищ, які мають певні свої іменні означення, що творять нашу мову, як логічноланцюгову с и с т е м у сприймання баченого і чутого. Бачене і чуте має свої п р и таманні природні чи створені людьми форми. Без цих форм не було б ні мови, ні комунікації, ні культури, ні творчости ,ні діяльности, не було б і людини у справжньому розумінні.

От, власне, на цій основі, на основі всеохоплюючих буття форм тільки й можуть творитися різні роди мистецтва в тому й справжнє малярське мистецтво.

Всяке мистецтво, в тому й малярське мистецтво, — це насамперед гармонійна форма, що втілює в собі й обумовлює собою певний сприйнятий зміст. Без цього не може бути мистецтва, не може бути краси. Сама найвигадливіша комбінація фарб, кольорів без форми, що не має сприйнятного змісту, не може справляти якогось чуттєвого враження. Вони — самі лише фарби, кольори — ніяка реальність і не можуть втілювати в собі зовнішній і внутрішній світи та зливати їх в одну цілість без сприйнятної форми, як це виходить з протилежного розуміння п. Вирсти.

Сама комбінація фарб, кольорів, без сприйнятної форми не сприймається розумом через орган зору і тому не викликає ніякої емоційної реакції. Орган зору — це вікно, через яке елемент зовнішнього світу, скажімо мистецький твір, сприймається розумом, якщо цей елемент окреслений певною сприйнятою формою. Все не сприйнятне, незрозуміле сприймається, як ніщо. Чи ж може ніщо без видимих сприйнятних форм викликати якесь естетичне почуття, якусь насолоду?

Маестро Вирста твердить, що „візія сюжету інтерпретується еквівалентами і що в цьому процесі — справа в глибоких відчуваннях-переживаннях, не залишаючи за собою тільки візуальної сенсації-почуття".

Це звучить протирічливо. З одного боку — „справа в глибоких відчуваннях-переживаннях", а з другого — ніякої „сенсації-почуття".

З цим твердженням п. Вирсти ніяк не можна погодитись. Поперше, без форми немає сюжету і не може бути мови про про еквіваленти. Подруге, без сприймання чогось логічного упорядкованого, без сприймання зображених фарбами сприйнятних форм не може бути ніяких ні відчувань, ні переживань.

Розум і почуття, як відомо, дуже тісно зв'язані між собою і у своєму русі вони не ізольовані одне від одного, а виявляються у спільній і взаємній співдії. Рух розуму збуджує те чи інше почуття, а рух почуття чи почутів викликає певний рух розуму-роздумування.

Отже там, де немає нічого сприйнятого для розуму, не може бути ніяких чуттєвих реакцій, а без чуттєвих реакцій немає ніякого враження, ніякої краси, ніякого мистецтва.

Інша справа щодо сприймання барв у природі.

Далі п. Вирста висловлюється про модерне малярство так: „Глядача втягається у світ, який він може досліджувати тільки тоді, коли згодиться залишити за собою тверді береги і кинутись у змінливий відблиск хвилі безмежного й суперечного".

Як бачимо, п. Вирста доводить, що глядач може досліджувати світ модерного лише тоді, коли згодиться покинути береги світу реальних, видимих, створених Богом і людським мозком форм, і кинутись у якийсь чудернацький „з м і н ливий відблиск безмежного й суперечного".

Не можна повірити, щоб здоровий глядач утратив глузд і кинувся у вир отого химерного, змінливого, безмежного й суперечного відблиску.

Що торкається, зокрема, „суперечного", то вони в природі не існує. У природі немає суперечностей, немає хаосу: кожний її елемент має своє відповідне в ній місце і призначення, виконуючи певну, дану першопочатком, функцію.

І таке мистецтво, яке відображає суперечності і хаос — ніяке мистецтво.

Ще в іншому місті статті д-ра Дениса Квітковського п. Вирста говорить, що „основна мета його творів — це зворушити глядача не тим, що вони репрезентують, а тим, яке почуття його твори викликають у нього".

Щодо тієї думки, то треба з усією певністю сказати, що якщо малярські твори репрезентують якісь відблиски „безмежного й суперечного", а не існуючі реальні форми елементів світу, то ніякого почуття у глядача вони викликати не можуть.

Без сприйнятої форми немає змісту немає сприймання ні розумом, ні уявою, і тоді взагалі нічого немає, ніякого мистецтва.

Тож погляди маестра Т. Вирсти на модерне малярство мало кого можуть переконати, хібащо його колеґ-однодумців та ще довірливих людей, які вважатимуть його погляди за відкриття в малярському мистецтві.

Олександер Домбровський

ВАЖЛИВИЙ ВКЛАД ДО ДОСЛІДІВ НАД ІСТОРІЄЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

Любомир Винар, Михайло Грушевський і Наукове Т-во ім. Тараса Шевченка 1892-1930, Мюнхен, 1970, 112 стор.

Історія перебування нашого найбільшого історика М. Грушевського у Львові та його діяльности на терені Наукового Товариства ім. Шевченка така вагітна досягненнями на відтинку нашої науки, а з другої сторони має в опінії багатьох представників нашого наукового світу контроверсійні моменти, які часто являлися недоговорюваними, або й зовсім промовчуваними. Поза тим повна й синтетично опрацьована біо-бібліографічна студія про М. Грушевського все ще являється актуальним постулятом у нашій науці. Тому треба привітати досліди нашого і с торика проф. Любомира Винара над біографією М. Грушевського, які увінчалися вже цінними опублікованими розвідками, а зокрема щойно опублікованою працею про зв'язки нашого найбільшого історика з НТШ.

Праця складається з чотирьох розділів. В першому розділі обговорена діяльність М. Грушевського в НТШ від його приїзду до Львова (1894 р.) до часу обрання його на голову Товариства (1897 р.). Автор публікації висвітлив діяльність нашого історика в науково-організаційній і адміністраційній та редакційно - видавнич і й площині, підкреслюючи, що з приїздом М. Грушевського пожвавилася діяльність Секцій і Комісій НТШ, підвищився рівень Записок, що їх головним редактором став М. Грушевський, та почали зростати економічні можливості Товариства. В другому розділі представлена діяльність М. Грушевського, як голови НТШ від 1897 р. до 1913 р., значить, до часу, коли він зрезиґнував з головства в НТШ унаслідок непорозуміння його деякими членами та їхнього неприхильного ставлення до нього. Третій розділ праці говорить про зв'язки М. С. Грушевського з НТШ в 1920-их роках, тобто головно з 1924 р., коли головою НТШ став Кирило Студинський, і відтак після його повороту з еміґрації у тому ж 1924 р. до Києва та зайняття відповідальних становищ у Всеукраїнській Академії Наук. Ті його зв'язки з НТШ не переривалися майже аж до повного розгрому Академії. з початком 1930-их років. У четвертому розділі — додатково подані деякі джерельні матеріяли, а в тому й листи, як дані до історії зв'язків М. Грушевського з НТШ. Працю закінчує подання бібліографії предмету, резюме англійською й німецькою мовою та індекс імен. Надрукована в В и д а в ництві „Дніпрова Хвиля" праця Любомира Винаря вийшла з Українського І с т о ричного Товариства, якого автор є ученим секретарем.

Немає сумніву, що питанням делікатної матерії в історії перебування М. Грушевського на львівському ґрунті — в НТШ є його зразу тихий, і згодом уже голосний конфлікт з деякими членами НТШ, активістами політично-громадського сектора та провідними колами галицького с у с п і л ьства.

Щоб вияснити sine ira et studio те питання та сформулювати академічно його остаточні висновки, треба не лише диспонувати відповідною дозою наукового об'єктивізму, але й політично-громадсько - психологічного підходу, культури думки й передання її на папір та треба бути вільним від галичанського суб'єктивізму, своєрідного комплексу галичано-центризму та думати всеукраїнськими категоріями. Автор праці — син Галицької Землі вив'язався більш як бездоганно зі свого завдання. Висвітлюючи політичні, культурні, психологічні, соціяльно - економічні й у кінці особисті фактори згаданого конфлікту (стор. 43 і далі), автор у великій мірі прихиляється до поглядів М. Грушевського. Зрештою на терені НШТ були люди, які розуміли й високо цінили нашого найбільшого історика, заступаючися за нього перед його противниками. Але автор признає крім світел також і деякі тіні М. Грушевського (нахил до к е р мування „міцною рукою", що дехто утотожнює з автократизмом, надто вдаряюча свідомість свого стану й становища в поведінці з іншими людьми тощо). Але ж, із другої сторони М. Грушевський мав рацію, коли змагав до великого, мав широчезний науковий і політично-громадський розмах, коли критикував галицько-дрібноміщанський спосіб думання, п р и стосувальність галицьких політиків, фразеологію тощо. Автор ставляє відважно всі ті питання перед читача і дає вдумливі відповіді на них. Порівняльно багато цікавого матеріялу подає автор в третьому розділі про його позитивне ставлення до НТШ уже після конфлікту, та про зв'язки М. Грушевського з НТШ у 1920-их роках до часів розгрому Академії. Методологічна сторінка добра, вона базована на джерельних даних і літературі предмету та читається легко й цікаво.

Коли б у майбутн ь о м у прийшлося перевидати згадану працю, то було б вказаним узглядити більше діяльність М. Грушевського на терені Історично-Філософічної Секції та в крузі його історичної школи на галицькому ґрунті, бо про це небагато тут сказано. Опублікування праці з рамени Українського І с т оричного Товариства тим більше накладає обов'язок заакцентування діяльности нашого найбільшого історика в секторі української історичної науки на галицькому ґрунті.

Очевидно це аж ніяк не применшує вартости обговорюваної нами праці, яка появилася не так то далеко до сотих Роковин постання Наукового Товариства ім. Шевченка — славного предтечі пізнішої з доби наших Визвольних Змагань Української Академії Наук. Хто хоче пізнати ближче добу кінця XIX і початків XX століття, коли жевріла і будувалась кузня української науки — НТШ та кристалізувалася наша історична правда на фоні модерних наукових дослідів, кому дорога пам'ять титана модерної української історіографії — М. С. Грушевського, який написав нам десяти-томову національно-історичну метрику нашої ідентичности, як народу, та хто бажає підтримати морально й матеріяльно наш сучасний науковий хрестоносний похід проти ворожих наступів на наші найвищі національні ідеали, той нехай придбає собі цінну працю Любомира Винаря про діяльність М. Грушевського на терені Наукового Товариства ім. Шевченка.

М. Михалевич

О. ЛЯТУРИНСЬКА — РІЗЬБАРКА

(Із доповідей, виголошених на вечері її пам'яті в Міннеаполісі).

Спогадуючи Оксану Лятуринську, треба собі пригадати, що з нашої нечисленної образотворчої родини Міст-Влизняк — це вже відійшла з життя третя — небуденна Постать.

Вже немає між нами заглибленого у свої творчі візії — мрійника і в громадському житті — скульптора Антона Павлося.

Відійшов і Степан Луцик — мистець-маляр, активний член керівних органів Спілки Українських Образотворчих Мистців і співредактор її видань.

І нарешті вже зовсім недавно відійшла у вічність — поетка, скульптор і пристрасна дослідниця історичних шляхів культур і цивілізацій народів ,які колись стикались, перетинались й зударялися зі озітом ідей і вірувань її пра-України ... Оксана Михайлівна Лятуринська.

Діти Земель: Холмської, Галицької і Волинської.

**

Не чули від самої Лятуринської — коли у неї проявилася туга до малювання і ліплення — моделювання. Відомо лише, що ще року 1918-го вона була ученицею 5-ої класи Крем'янецької Державної Української Гімназії. Роком 1919-им датований її вірш, присвячений смерті її матері. Це вже були роки бурхливі, неспокійні, роки змін влади, спалахів війни. Знаємо, що іспити за 8 клас гімназії — Лятуринська складала в українській гімназії в ЧСР. Двадцяті роки були роками формування суспільно-громадського культурного життя української еміґрації в ЧСР. В 1922 р. засновано „Українську Студію Пластичного Мистецтва" в Празі з 4-річним курсом навчання. В цій Студії Лятуринська почала свою мистецьку освіту. Вчив її рисунку Сергій Мако, скульптуру викладав Кість Стахівський.

Об'ємність, речевість, монументальність в рисунку — це в Лятуринської вплив проф. Мако. Скульптурність монолітність форм і в рисунку — це винесене з Державної "Мистецько-Промислової Школи в Празі, в якій вона почала студії вже в 1928/29 шкільному році.

Наступний рік — павза. Знаємо, вже тоді вона захоплювалася стародавньою історією, зокрема народів Близького Сходу. Можливо, навчальний 1929/30 рік вона була студенткою Карлового Університету. Від неї знаємо про труднощі викликані тим її кроком: потреба вивчення дотичних мов — поставила руба дилему: або мистецтво, або історія. Для обох — ані засобів, ані, навіть, часу!

З 1930-1931 навчального року і аж до закінчення „промисловки" в 1933 р. Лятуринська вже не переривала студій мистецтва скульптури. Брала участь в конкурсах, діставала відзначення і премії і, як чужинка, — мала прикрощі від чужого, егоїстичного оточення...

В основі творчого методу празької Мистецько-промислової Школи — лежало змагання до правдивого виображення об'єкту, до узагальнення. Вчили там, що завданням кожного мистця — вміти усвідомити бачене й відчуте в житті і, після перевірки ідей на живій натурі, — створювати мистецькі образи, здатні хвилювати своїм сконцентрованим змістом.

При цьому, очевидно, не можна відривати її творчости від загального процесу розвитку образотворчого мистецтва 20-ох і 30-ох років, від формалістичних і світоглядових тенденцій у мистецтві України і Західнього світу тих часів.

Вже за традицією багато визначних різьбарів світу мистці уважали роботу над творенням портретів історичних постатей своїх країн — своїм патріотичним обов'язком.

Передати в портреті образ історичної постаті таким, яким він склався і живе в па-

Оксана Лятуринська

м'яті і серці народу, завдання надзвичайно важливе, але при тому й дуже складне. Тут не можна обмежитися осягненням лише зовнішньої подібности, а й треба добитися також глибокого і переконливого розкриття внутрішнього світу особистости, що собою уосіблювала свою історичну епоху і прямування свого часу.

Природно, що к о ж е н скульптор, створюючи портрет історичної постаті — підбирає і синтезує ті суттєві риси, які найбільше і найповніше відповідають творчій уяві і задумові мистця.

Тому бачимо у Лятуринської її власний підхід до вирішення теми, індивідуальний аспект трактування кожного образу. В її творах: в її скульптурах і скульптуроподібних портретах виконаних вуглем — кидається в очі виразна тенденція до зовнішнього узагальнення, при одночасному поглибленні внутрішнього розкриття особистости. При цьому вона свідомо уникає зовнішньої патетики, пози, ефектовних жестів, підкреслювань героїчности — рис, таких властивих портретам доби „культу вождів", якими позначена творчість багатьох тогочасних мистців УССР і також декого із тих, що творили на еміґрації.

Монолітність, ц і л і с ність форми — властивості портретів, виконаних Лятуринською.

Поряд з тематичними творами — цікавилася оформлюванням речей побутового призначення. Зокрема оригінальні її творчі пошуки в мистецтві кераміки. При тому — в пошуках нового — вона ніколи не втрачала твердої бази, на якій тримається народне мистецтво. Усталеної досвідом традиції. З тонким смаком і відчуттям прекрасного — Лятуринська творила своєрідні зразки декоративного розпису для кераміки і писанки. Соковитий за кольоритом орнамент — часто традиційно-символічного значення — у неї завжди органічно пов'язаний з площами форми.

Часто ми не усвідомлюємо собі дисциплінуючої суті народного мистецтва, а в тому мистецького оформлення ужиткових речей, навіть таких „буденних", як вишивки чи розписи на керамічних виробах.

Мабуть, чи ще не з часів Трипільської культури — суспільство родів, племен і націй — своїм схвалюванням, або — навпаки — неприйняттям того чи іншого „новаторства" у формі речі, у візерункові чи композиції — було вироком безпомилкового судді, а частіше — порадником для народних умільців-мистців. Тому народне мистецтво завжди йшло в ногу із попитом смаків громади і тому з найдавніших часів кожний базарний день був для народного майстра своєрідним іспитом зрілости.

Безперечно, уміння черпати з джерел творчих традицій національного мистецтва емалі і кераміки — охоронило Оксану Лятуринську як мистця від зайвих манівців і блукань.

Теж древня Волинь, з її часом ще цілинною пракультурою, яка інспірувала й найбільшу землячку Лятуринської — невмирущу Лесю Українку, була для О. Лятуринської тим корінням, яким вона цупко трималася споконвічної духовости свого народу, при тому уникаючи поверхового етнографізму.

Очевидно, вона не могла не переболіти впливами різних „новаторських" напрямків і течій, щоб не зійти з власного, її індивідуальністю позначеного творчого шляху.

І крім всього іншого — тут сприяла їй і її самотність і неспокійна туга за рідним Лісом Материнщини, — одухотвореним чарівною мітологією її мудрих пращурів-предків.

Роки навчання Лятуринської в „промисловці" з 1928 по 1933 рік — припадали на роки запеклої боротьби в Україні за право українського народу на самобутність своєї національної культури; були роками боротьби за втримання в у к р аїнських „руках" здобутків Української Національної Революції в ділянці мистецтва ,тоді гідно репрезентованих рухом Бойчука в образотворчому мистецтві, Курбаса — в театральному, Довженка — в кіні й Хвильового — в літературі. Лятуринська не стояла осторонь тогочасного конфлікту в лоні і нашої спільноти, що вилився в так зване „зміновіхівство", — явище, зрештою закономірне там, де тимчасова поразка кимось сприймається як остаточний „вирок" долі, який, мовляв, — диктує компроміс і достосовування до права сильного. Адже ж два роки перед її приходом до „промисловки" в Празі, — ту школу успішно закінчив визначний графік Василь Касіян з с. Микулинців, якого празькі комуністи намовили випросити для себе радянське громадянство, щоб виїхати до СССР. Касіян, як кожен неофіт — зарекомендував себе в очах школи дуже аґресивним совєтофілом, шкідливо для українців. І тут власне треба чітко наголосити, що своєю суверенною поставою, принциповістю і вродженою національною гідністю — Оксана Лятуринська привернула доброзичливе ставлення в школі чехів — професури і студентів — до українців, які вчилися там пізніше.

Лятуринська почала свій мистецький шлях за доби, коли мистецтво на Україні, після буйного розквіту за років Культурного Ренесансу 20-ох років — зазнавало знову єдино-неділимчого батога постанови ВКП(б) з 23 квітня 1932 року про так звану „Перебудову літературно-художніх організацій України", що на практиці проявилося розгромом творчих організацій України і фізичним винищенням нашого провідного активу в царині рідної культури.

В той час, коли Василь Касіян став в Україні знаряддям о к у панта-Москви, розвалюючи зі середини за її вказівками тоді ще національну духом і своєю суттю „Асоціяцію Революційного Мистецтва України", щоб потім включити всіх мистців у „багатонаціональну", всеросійську централю в Москві, — на чужині Лятуринська ставить свою музу на барикаду національної культури.

Лятуринська шукала джерел для свого надхнення в н е в м и р у щих заповітах і скарбах народного генія. Її „Гусла", „Княжа емаль" і нарешті „Єроним" — в поезії — знайшли своє органічне доповнення в її ґалерії портретів, якими вона міцно пов'язала в один суцільний акорд ціле українське тисячоліття!

Історизм Лятуринської не був лише індивідуальною, але й суспільною прикметою її творчости. Минуле України інспірувало багатьох її колеґ. Адже ж без утвердження права на минуле — не утвердити й право на майбутнє! Історизм її творчости — не замикався історичними сюжетами. Вона відчувала зв'язок сучасного з минулим цілком так, як зформулювали його її великі сучасники — Довженко: „Теперішнє завжди на дорозі з минулого в майбутнє" і дуже конкретно Ольжич: „Держава не твориться в будучині — держава будується нині".

У творчому перевтіленні бринить у Лятуринської голос історії. Її герої — люди звичайні, які не потребують котурнів. І в той же час — це люди леґендарні.

О. Лятуринська — так само як і Микола Бутович (теж абсольвент „промисловки!") — запопадливо вивчала українську мітологію, побут і звичаї, хоч... не мала нагоди прикласти свої глибокі і широкі знання до творів монументальної скульптури. До того роду мистецтва, яке так само, як й архітектура — може себе повністю проявити лише в умовах державности, в умовах добробуту стабільного суспільного і к у л ьтурного життя народу. І тільки в лялькових композиціях — вже в часі закинення навіть мрій про скульптуру взагалі — Лятуринська пробувала знаходити творче втілення своїх знань в тих малих і недосконалих, недовговічних формах...

**

Прикро, що ми не маємо змоги зараз відзначити пам'ять Лятуринської також виставкою її найвизначніших праць. Навіть, що не можемо похвалитися тим, що „десь" існують її різьби, або хоч добрі фотографії з них. Але мусимо пам'ятати, що ніколи Лятуринська не мала власної м а й с т е р н і. Скульптура — це мистецтво великих, об'ємних, тяжких речей, — моделювання яких вимагає простору, відданей — щоб можна бачити твір під різними кутами зору, при ефекті різного освітлення. У неї ж не було місця не тільки для моделювання і відливання, але й для матеріялів: глини, ґіпсу, каменя, інструментів...

Поза всім — ще в школі, днями, тупцюючи навколо станка зі скульптурами — Лятуринська набула хронічного клопоту з ногами: вони їй пухли і неймовірно боліли.

Все ж з празьких часів пам'ятаємо створене нею прекрасне погруддя, — ще в глині, — президента ЧСР Томаса Масарика. Знаємо, що славилася вона тоді своїми стилізованими „ведмедями" і „хижаками", на які, звичайно в Чехії був попит. Були й декоративні статуї більших розмірів, типу „китаянки" й к о м п озиційно складніших, як наприклад — „виноградарі". Виконала вона й ряд інколи дуже ориґінальних проєктів монументів: тих що лишилися нездійсненими і, побудованих на братських могилах поляглих воїнів Української Народної Республіки й на могилах визначних діячів нашої громади.

Фотографії — дають якусь уяву про її рисунок вуглем. Серію портретів, ориґінали яких передані до УВАН і Музею при Церкві-пам'ятникові в Бавнд Бруку біля Ню Йорку, виконано в цій техніці.

В особі Оксани Лятуринської українська національна спільнота втратила багатосторонньо-обдаровану мисткиню, найбільшим нещастям якої були не так її докучливі недуги, як прокляття тих еміґраційних умов життя мистця, які зáживо хоронять людські таланти разом з їхніми задумами і розгорнутими до лету —крилами.

ДРУГЕ ВИДАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПОВІСТИ „НІЧ ПРОМИНУЛА"

„Ніч проминула" — проф. В. Радзикевич, історична повість, друге видання. Графічне оформлення — Богдан Певний. Видавець: ЦУ СУМ, серія — „Юнацька Бібліотека СУМ" ч. 1, сторін 144 в целофановій оправі.

**

Перший випуск цієї книжки з 1967 року повністю вичерпаний. „Ніч проминула", автор якої був широко відомим українським педагогом і літературознавцем, дістала високу оцінку преси і педагогічних кіл. Вона була використана, як шкільна лектура в українських школах і на курсах українознавства. З уваги на її велику літературну і виховну вартість, ця книжка повинна знайтися в кожній українській родині.

Ціна книжки відносно низька: 2.25 дол. є доступна для всіх. Набувати в книгарнях, по Осередках СУМ, або просто в Видавництві СУМ в Брюсселі: Union de la Jeunesse Ukrainienne, 72, Bld Charlemagne, 1040 Bruxelles, Belgium.

ТРИМОВНА МОНОГРАФІЯ БОРИСА КРЮКОВА

Борис Крюків: „Дідуган" (олія)

Посмертна монографія померлого в 1967 році Бориса Крюкова, яка під кінець минулого року появилася в Буенос Айресі в Арґентині, це мабуть унікальна поява в нашій мистецькій літературі. Вона видана трьома мовами — еспанською, українською й англійською, в одному розкішному 80-сторінковому томі, альбомного формату великої „чвірки". Життєпис зручно сполучено з цитатами з численних різномовних рецензій. Книжка багато ілюстрована — 77 репродукцій різної величини, в тексті й окремим додатком, в тому 40 цілосторінкових ілюстрацій, одно- і багатокольорових.

Покійний Борис Крюків був творцем надзвичайно плідним і за свого 72-річного життя створив тисячі рисунків і малюнків, розпорошених по книжкових виданнях і приватних збірках в Україні, Австрії, Арґентині, Америці й Канаді. Але й після своєї смерти залишив велику мистецьку спадщину, якої не вичерпали виставки, уладжені вдовою по ньому, Ольгою Гурською, у Ню Йорку й Торонто в 1969 р. Більшість ілюстрацій в отій монографії взяті саме з отих двох виставок, і, крім того, з тих речей, які збереглись в його домі в Буенос Айресі. Тому трудно дорікати, чому з попередніх виставок не взято того чи іншого твору, що його світлину можна було дістати. З поданого у монографії ілюстраційного матеріялу можна добре зорієнтуватися про велич таланту мистця, про подивугідну різнородність його зацікавлень, невичерпну глибінь його фантазії, про різнородність його техніки та майстерність виконання. Монографія Бориса Крюкова виконала завдання, що його мають такі книжки. Вона стала дійсно живим пам'ятником померлого мистця і дала уяву, яку величезну втрату зазнало українське мистецтво з смертю того мистця. Водночас — це прегарна настільна книжка, яка технічним виконанням дорівнює подібним міжнародним творам, що присвячені окремим мистцям.

Розглядаючи цю монографію з українського поляду, годі промовчати деякі „але". Вдова, яка є автором тексту монографії, зредаґувала її й видала своїм трудом та коштом, подала на обгортці і в тексті, ім'я-прізвище мистця, як „Боріс Крюков". Це ще не свідчить про замір русифікувати його, бо закінчення прізвища на „ов" не є московським монополем: Донцов, Сумцов — це стовідсоткові українські діячі. Гірше, що й географічне назовництво подано в англійському тексті за офіційним московським зразком: Kiev, Харков, Львов, хоч і названо там „Камянец Подільск". Очевидно, ніхто не може мати сумніву щодо українського характеру самого мистця. У біографії наведено, що він сам себе називає „Я — українець", а його образи „У гостях", „Веселий відпочинок", „Зимова прогулянка", „Дівчина з Поділля", „На варті", В'їзд Гетьмана", „Козак Мамай" і інші підкреслюють, що з таким сантиментом до українського побуту й української історії міг малювати тільки український мистець.

Між тими, що їм пані Ольга Гурська дякує в тій книжці за поміч у влаштуванні посмертної виставки Крюкова в Ню Йорку, дохід з якої, разом з доходом з виставки в Торонто, дав змогу видати монографію, не згадане Об'єднання Мистців Українців в Америці. Вона зробила йому цим кривду, бо ОМУА фірмувало всі три виставки Бориса Крюкова в ґалереї Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, а голова ОМУА Михайло Черешньовський і секретар Богдан Савчук особисто вклали багато праці у зв'язку з тією останньою виставкою. А за попередніх двох виставок Крюкова в Ню Йорку, тодішній секретар ОМУА пок. Роман Пачовський особисто безкорисно оправляв всі образи й разом з Б. Савчуком розвішував їх. І вони робили це виключно з свого сантименту до мистецтва й репрезентованої ними організації.

І. Кедрин

В сторіччя народження Лесі Українки

Об'єднання Жінок Організації Чотирьох Свобід України в Йонкерсі, відносно молода громадсько-політична організація, яка однак своєю суспільною працею виявила неабияку живучість та політичне вироблення жіноцтва, що позащоденною працею, та родинними обов'язками зміє присвятити хвилину свого вільного фронту й вложити свою цеглинку до будови нашої національної святині.

Остання імпреза-академія в сторіччя народження поетки українського відродження Лесі Українки, яка відбулася в неділю, дня 7-го березня ц. р. в новій залі Українського Дому Молоді в Йонкерсі, доказала ще й вмівміння ОЖ ОЧСУ влаштувати доброякісну, змістовну та мистецьку поставу концерту.

Відкриття програми, доверпила Марія Кульчицька, а доповідь виголосила Надія Микитин. В мистецькій частині виступала з сольоспівом Зеновія Лавришко-Бундзяк при фортепіяновом у супроводі Віри Никифорук, та із грою на фортепіяні старші члени ЮСУМА Ірена Микитин та Мирослав Футала. Вірш Л. Українки „Стороночько моя" продеклямував ст. юнак, Олесь Кудрик. Мистецькою та зворушливою останньою точкою програми, був монтаж-інсценізація до слів поеми Л. Українки „Сім струн" у виконанні старших юначок СУМА під керівництвом Олени Футали.

М. К.

Леся Храплива

ЩО ЩЕ ВАРТО Б СКАЗАТИ...

Наша преса вже широко згадувала про незвичайно вдалий виступ Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької, її нову постанову-інсценізацію байок Леоніда Глібова під назвою „Що посієш — те й пожнеш". Перший виступ відбувся аж двічі в Ню Йорку в дні 4 квітня, бачила цю програму і українська Філядельфія, а є вигляди, що ще й інші довколишні українські осередки зможуть її оглядати.

Жаль, що такий великий ансамбль (35 виконавців дуже молоденького ще віку!) — не може свобідно подорожувати так далеко, як рухлива Лісова Мавка з „Лісової Пісні" Лесі Українки. Там кількість виконавців невелика, і це здебільшого вже дорослі студенти. Тому „Лісова Пісня" у виконанні старших учнів Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької могла відбути свій тріюмфальний похід аж до Чікаґо, Клівленду, Вашинґтону, Рочестеру, Філядельфії, Олбані, та навіть в Канаду — до Торонта й Монтреалю, де відбулися аж дві вистави.

Як вітали „Мавку" глядачі, досить прочитати повну захоплення статтю І. Городецького у „Свободі" з 27-го квітня про гостинний виступ „Лісової пісні" у Сиракюзах.

Для інсценізації байок Л. Глібова — круг можливостей поїздок сильно звужений, як вже сказано, але тим більше треба, щоб наші громадяни, яким ця вистава стане доступна, не забули скористати з неї. В першу чергу треба, щоб привели туди своїх дітей, без уваги на вік. Бо для кожної дитини, від найменшої до дорослої майже знайдеться там щось цікаве й приманливе. Сам зміст байок — над ним варто застановитися й дорослому — це ж бо підстави людської етики в з а г а лі. Правду кажучи п е р в і с ні байки були й подумані для дорослих, як притчі з глибоко-філософським змістом, а зовсім не для дітей. Це тільки барвиста шата, що в неї одягнені ці поважні думки, рухливий та цікавий світ звірів і дотепне їх „олюднення" — це те, що притягає уяву дитини, робить байку „дитячою".

Але Лідія Крушельницька повела цю справу ще далі: для ще більшого удоступнення, надала вона словесним образам байок Глібова ще й вигляду справжніх, зорових образів. І то не мертвих, непорушних, а живих, рухливих, усіблених живими дітьми-акторами. Музика, що її скомпонував окремо для цієї вистави композитор проф. Ігор Соневицький, декорації артиста Т. Гірняка, дотепні костюми, що їх проєктувала Марійка Витвицька, разом з доведеним до досконалости мистецьким словом та зручно підібраною хореографією Роми Прийми-Богачевської, все це творило в кожній окремій сцені такі згармонізовані зорово-слухові картини, що для старших, які вміють вже аналізувати мистецькі засоби і їх співвідношення — ця вистава була однією суцільною естетичною насолодою. Діти ж хоч свідомо не вміють цього сприймати, переживали зате щиро й глибоко. Для багатьох стане ця вистава першим зразком, що таке краса, щоб могли її тим успішніше шукати в майбутньому житті. Докази?

— Що тобі найкраще подобалося на цій виставі, Ірусю? (Ірусі вже пішло на п'ятий рік!) — Відповідь: — Все! — (це автентичне!)

І вкінці ще один, незвичайно важливий а с п е к т справи: Леонід Глібів народився 144, а помер 78 років тому. За свого життя, поміж немалою громадкою дітей, був він улюбленим (сьогодні казали б „популярним") — „дідусем Кенирем". Для сьогоднішніх же, та ще в діяспорі виростаючих, він — вже лиш ім'я, що його годиться запам'ятати, бо так кажуть старші. Його ж байки — це теж вже лиш „годиться".

Постава ж байок Глібова, саме така, як вона була, дає розв'язку того безвиходдя, що його зустрічає наш, український виховник в обличчі такої системи вартостей та виховання. Через цю виставу думки та погляди нашого визначного поета-педагога набрали в очах дітей прикмет дійсности, близької й зрозумілої їм, а взагалі „дійсности", що на неї кладуть такий великий натиск у сучасному вихованні.

Слова з віршованого оформлення-конферансієрки (пера поета Л. Полтави): „Привіт вам всім від Глібова й від нас" — власне найкраще характеризували це наближення — майже понад сторіччя та понад океан.

Виховні ідеї Леоніда Глібова вплетені в його байках органічно в український побут та мова. Це — ще одна „недійсність" для наших дітей. Тут справа не в косі і не в соняшниках біля хати; справа в атмосфері українського життя, в обставинах, що в них виростав та творив свої вартості наш народ. Їх треба молодим українцям знати, як треба знати молодим американцям всі труднощі зовсім таки примітивного життя американських піонерів.

А власне цю українську атмосферу вичувалося на кожному кроці цієї постанови. Але не вимушену, не накинену, а природню, самозрозумілу — і тим легку до сприйняття дитині. Навіть тій, що виростала поза нею, і як поза Україною.

Якби так... Ех, якби так можна передати в такій формі нашим дітям всю нашу спадщину, та ще зфільмувати, щоб стала вона доступна кожній нашій школі чи навіть кожній родині (що дальше від українських поселень — тим же й важливіше це для дитини!) — „та що й казать"...

Покищо треба використати якнайкраще наявні можливості: творці цієї постави посіяли в ній справді добре й дороге зерно великого зусилля та мистецького вміння — а всім, кому це лиш можливо, залишається лиш одно. прийти й пожати!

„Сонцебори" Івана Смолія

„Сонцебори" — Іван Смолій, ілюстрації Галини Мазепи. Брюссель, Вид. Спілки Української Молоді, 1970, 44 стор.

Ориґінальна модерна казка, з 25-ма багатокольоровими ілюстраціями.

З допомогою чародійного соняшника Олесь дістається до країни, де перебуває його сестра, а саме, до „Царства Сонцеборів". Хто ж такі Сонцебори? ...„Вони завбільшки ні карлик, ні людина, отак, півлюдина. І на людей похожі, тільки сонце ненавидять... не вільно в їх царстві піднести голови. Хто зведе очі на сонце, того саджають у темницю, або замуровують в стіну чи заморюють голодом".

Алегорія дуже виразна і добре промовляє до читача. Майстерно представлені „володар Сонцеборів", „сверщики-музиканти" і Раби — служаки, такі, як Ягір.

Хоч казка адресована до дітей (приблизно 8-14 років), то не зашкодило б полюбуватися нею і дорослим.

Написана ритмічною прозою, при тім дуже природньою, приступною мовою, без „вишуканих" слів. Структура казки так витримана і збалансована, що навіть не беручи під увагу алегоричного значення, вона стимулює дитячу фантазію і думання. Однак, майже неможливо прочитати її і не відчути того сильного враження, яке автор передає читачеві з допомогою алегорії. Декоративні ілюстрації Галини Мазепи (темпера і туш) пречудові кольорами (навіть у красках видно символіку) і чудово доповнюють текст та допомагають його зрозуміти.

Великий і виразний друк на крейдяному папері робить книжечку ще більше приманливою. Шкода тільки, що книжечки не видано в солідніщій оправі.

Надя Деймаківська

Ю. Клиновий

А література таки важливіша...

Накладом В-ва „Новий Шлях" кілька місяців тому появилася книжка Василя Софронова-Левицького п. з. „Кланялися вам три України" з таким довжелезним підзаголовком: „Репортаж про туристичний маратон по українських поселеннях у Юґославії, Чехо-Словаччині і Польщі".

В. Софронів-Левицький

Попереджує книжку „Слово від автора", перший уступ якого, в максимально ляконічній формі, подає не лише зміст твору, але й авторові уваги до його літературної форми. Тому й цитуємо цей уступ:

„Пишучи свій репортаж „Кланялися вам три України" для тижневика „Новий Шлях", у якому він друкувався серією 18 ілюстрованих статтей впродовж майже пів року, я ніколи не думав про те, що цей репортаж, як цілість, появиться колись окремим книжковим виданням. Я списував хронологічно усі події, які я переживав під час моєї подорожі по „трьох Українах", та висловлював свої спостереження і враження від них з тижня на тиждень, безпосередньо і спонтанно, без будь-якого композиційного пляну чи наукової або політичної підбудови. Я певен, що я пропустив багато позитивних і не менш неґативних проявів життя наших братів-українців у трьох країнах їхнього поселення. Я не ставив собі завдання написати глибшу історичну, соціологічну чи політичну студію про ці три українські поселення і не маю претенсій на непомильність. Я списував те, що я бачив і пережив, і так, як я це бачив і переживав".

Нема сумніву, що автор добре, хоч і дуже стримано, характеризує свої спостереження про три українські острівці, що існують поза материком, всі три під різними комуністичними режимами, правда, поза межами безпосередньої досяжности російського КҐБ.

Додаючи декілька своїх зауважень до характеристики цієї книжки, хочу ствердити абсолютну стриманість автора, стриманість багатоплянову: щодо змісту, щодо політичної спрямованости твору і врешті щодо його літературної форми.

Передусім автор ніде не йде по лінії найменшого опору, ніде не подає цікавих, але можливо, політично компромітуючих розмов із своїми співбесідниками, ніде ні на хвилину не забуває, що його книжку можуть читати і використати непокликані люди. Коли ця стриманість відбирає книзі багато живого ,напевне дуже інтересного матеріялу, вона і свідчить про велике почуття відповідальности автора. Пише він сам на цю тему таке:

„Мене не один раз просили зустрічні українців в Юґославії, на Пряшівщині а особливо в Польщі, щоб я, повернувшись у Канаду, у моїх репортажах не писав нічого, що могло б українцям у даній країні пошкодити. Тому я так часто „намагаю варениками"."

По-друге, репортаж Василя Левицького не має ні одної сторінки, ні одного речення, ні одного рядка, який свідчив би про його бажання грати на струнах дешевого патріотизму, прогулюватись по цих, надто вже протертих стежечках. Проте це аж ніяк не означає, що наші народні справи не находять глибокого відгомону в його серці, навпаки, він на кожній сторінці книжки з любов'ю схиляється до своїх, долею побитих Українців. Ось закінчення опису всенародного свята в Свиднику:

„Концерт скінчився. Людська хвиля винесла мене з брам стадіону і, кружляючи мною на вирах людського струму та зупиняючи на мілинах, несла мене закосиченими вулицями Свидника. Ніхто мене тут не знав. Але я знав їх усіх. Це були мої брати і сестри".

Оо-третє, Василь Левицький постійно пригадує, що в цій книжці він не письменник, але репортер, що вона сама — не літературний твір, але репортаж, тобто безпретенсійний звіт про побачене і пережите. Не зважаючи на не раз зумисну „сухість" твору, в ньому, тут і там, таки досить частенько, прозирає нечекане, прозирає літературний талант. Приклади, їх багато, багато більше, ніж можна на цьому місці зацитувати. Візьмім хоч би самий заголовок книжки, людина без літературного таланту і за сто років його не придумає. Або візьмім назви окремих частин твору: „Україна — та, що на стороні" — це про поселення в Юґославії; „Україна — та, що відписана" — це про маленьку частку українського материка в Словаччині; а врешті „Та Україна, що від мачухи" — це про українців у Польщі. Проте ці літературні образи не єдині, їх у книжці багато:

„До столиці Юґославії, Беоґраду, лечу через Мюнхен, понад Альпи з засніженими верхами і понад найвищий шпиль Европи — Монблян. Снігом покриті зубасті щовби, яруги, срібні нитки потоків, малі селища, круті, як змиї, дороги. А далі залиті сонцем зелені килими долин, геометричні рисунки піль, гаїв, гайків".

„Насуваю на чоло шапку-невидимку, взуваю на ноги семимилеві сап'янці і перелиґую ті майже двадцять годин, що становили час, і ті понад тисячу кілометрів, що становили віддаль нашої подорожі автобусом з Бачванської України до Пряшівської, з Керестура до Пряшева. Немає потреби ані місця розмотувати ці довгі години часу в автобусі у літню спеку і ті безконечні кучеряві дороги Европейського Сходу, що намоталися на мотовилі моєї пам'яти".

„Маю сидяче місце, але всі проходи в автобусі заповнені стоячими пасажирами, що навалюються одні на одних. Надо мною нависло ціле ґроно жіночих грудей різного калібру. Більше не бачу нічого, хіба відверну голову до вікна. А кортить все таки поглянути на людей".

Тому й приємно погодитись із характеристикою, яку „Трьом Українам" дав редактор едмонтонських „Українських Вістей" в числі з 21-го січня ц. р.: „Туристичні репортажі В. Левицького написані легко, цікаво і культурно".

Воно й справді так... Але ніде правди діти, шкода таланту В. Левицького на „легкі, цікаві і культурні репортажі, чи іншу продукцію журналістичного характеру. Бо ж він — новеліст, автор збірок „Під сміх війни" (1921), „Бо війна війною" (1932), „Грішник" (1927) і таки дуже талановитої збірки новель „Липнева отрута" (1934). Подзвючи великі надії, В. Левицький знітився, розмінявся, пішов наперед на переклади французьких клясиків, потім на „легші жанри", сатиричні одноактівки, потім на твори для дітей і молоді, а врешті з головою пірнув у журналістичний ставок, ставши співредактором „Нового Шляху", правда, служачи вірно своїм Українам, і тим, що поза морем, і тим, що на цьому континенті.

Коли ж підписаний вирішив написати рецензію на книжку „Кланялися вам три України", то тільки з одною метою: звернути увагу на Василя Софронова-Левицького — письменника, на його новелі. Не „во гнів" кажучи, В-во „Новий Шлях" вчинило б непрощений гріх, коли б, видавши його „Три України", не перевидало його літературно вагомих творів, добірку його новель, які мало хто пам'ятає з мого покоління, а з молодшого — таки ніхто не знає.

„На захід від Дніпра"

Видавництво „Дніпрова Хвиля" в Мюнхені опублікувало в 1970 р. збірку оповідань письменниці Катерини Штуль, української парижанки, яка володіє українським словом і добре вміє схоплювати атмосферу назовні безжурного, а в суті — трагічного, часто — беззмістовного Парижу. На мовного редактора авторка запросила дружину сл. п. Миколи Глобенка, видатного літературознавця, тепер п-ні Серафиму Волошин - Глобенко, котра завжди виявляла зацікавлення українською мовою та працювала над нею, допомагаючи чоловікові. Обкладинку оформив Т. Вирста в притаманній йому манері мазків, а декілька ілюстрацій до різних оповідань можна було б безболісно поперемінювати місцями — вони нічого не додають до творів.

У збірці „На захід від Дніпра" Дніпро є лише в назві. Де-не-де з'являються обриси його далеких і вже дуже змінених берегів у окремих оповіданнях, особливо в „Зустрічі". Там двоє українців, з них один цілком зросійщений, із совєтського балету (чи не П. Вірського?) розважаються в блакитних Каннах і захоплюються французькою українкою. продовжується триденний „роман" і в Парижі... Але потім і закоханий вирішує повертатись „на родіну", бо його приятель заручився за нього. На борту совєтського літака вони чують голос партійного наглядача: „Ви побачили також, у якому приниженні живе французька жінка". А вони, власне, побачили життєрадісну, чудову українку у Франції. Вся книжка і тематично, і психологічно належить не берегам потемнілого від горя й гніву Дніпра, а берегам чарівної і покищо досить безжурної Сени. І хоча в деяких оповіданнях українці взагалі не виступають на арену, а в інших — з'являються, як у сумній розповіді про сліпнучого скульптора Андрія і парижанку з Полісся Віру, — збірка пройнята пахощами тонкої французької кухні, звучанням п'янких поцілунків, запахами вина і добре перейнятою від французьких авторів ляконічністю вислову та тонкою спостережливістю над поведінкою людей, навіть таких, що не варті спостережень.

Найкращим твором у збірці „На захід від Дніпра" є оповідання „Славочка" (заголовок чомусь поданий у множині). Мати тікає із совєтської України до „вільної" тоді Галичини, під Польщею. Доводиться залишити дитину на тому березі, щоб потім по неї приїхати. Дівчинка виконує те, що попрохала мати: сидить тихо і починає рахувати на небі зірки. Але вона вміє рахувати лише до десятки !Дитина заплакала, та була така певна, що сам Бог дивиться на неї зоряним небом і її пильнує, що витримала, не поворухнулась і, врешті-решт, щасливо дісталась на той беріг. Тут Катерина Штуль виявила хист письменниці: дитина надзвичайно пережила пригоду, не по літах стала дорослою. І коли згодом батько привів Славочку до крамниці з ляльками, якими дитина була зачудована, Славочка не забажала купити жадної: „Жадної, тату. Вони занадто гарні. Я подивилась і вистачить, ходімо вже звідси".

„Марсель любив запах свого дому" — так розпочинається останнє оповідання збірки „Марсель". „Нас в'язало щось більше — витонченість піднебіння", каже в оповіданні „Роберт" перестаріла кокотка Шанталь. „Барбара і я маємо однакову освіту, виросли в тих самих умовинах ,одного віку та способу мислення, але розходимося цілковито в своїх смаках, — читаємо в оповіданні „Ше Макс" („У Макса"). — І у Макса, при виборі першої тканини, виявляється відразу розбіжність". Більшість таких оповідань — це легкі, часто з поблажливим гумором, описи життя людей Парижу, мало цікавих міщан, досить заможних, щоб спокійно проживати життя в кав'ярнях і ресторанах, займатись фізичною любов'ю і не вступати в члени комуністичної партії Франції. З цього погляду книжка цікава і не цікава, бо вона для українського читача відкриває частину нецікавої Франції. Однак описи Парижу місцями зустрічаються такі, що їм позаздрив би і родовитий французький письменник.

У кінці збірника приміщена п'єса „Конкурсні страждання". Хоч нагороджена на 7-му літературному конкурсі СФУЖО, вона цілком чуже тіло в цій книжці на 120 сторінок.

Чи „На захід від Дніпра" — справді українська книжка? Місцями так,, до того ж написана українською мовою.

Леонід Полтава

В. Боднар: „Тут весни розквітли мої"

Видана клівлендською авдіо - студією, продукції Рандов, довгограйна платівка, баритона Володимира Боднара „Тут весни розквітли мої" приємно вражає.

По освіті, доктор економічних і комерційних наук, по званню керівник філії і асистент - заступник президента Вестсайд Федерал Сейвінґс енд Ловн Асосієйшин у Клівленді, д-р Боднар не має претенсій — притьмом пхатися на співацький олімп. Виконавець тому співає, що любить спів, наснажується ним і почувається на силах цю наснагу передавати іншим. Його широкого діяпазону, насичений життєрадістю барвистий і вишколений голос проміцює почуттям спокою, зрілости й естетичности.

Д-р В. Боднар

Вже в гімназії (в Жовкві), а потім у львівському студентському хорі „Бандурист" був соліст-баритон. У воєнні роки 1941-1945 студіював у віденській Штатсакадемії фюр музік сольоспів у проф. Ґунара Ґраарудa — того самого, в якого вчився славний Орест Руснак; водночас співав як соліст хору, під управою проф. А. Гнатишина. Опісля був соліст відомого хору „Ватра" під орудою проф. Лева Туркевича, з цим хором об'їхав Австрію, Швайцарію й Німеччину. У Клівленді виступав гостинно, як соліст хору ім. Т. Шевченка, під управою проф. Я. Барнича та хору „Дніпро", під орудою О. Є. Садовського. По сьогоднішній день, д-р В. Боднар держить монопольно ролю султана в „Запорожці за Дунаєм" і в цій ролі об'їхав з хором Т. Шевченка більші українські осередки Америки.

П'ятнадцять награних на платівці пісень у виконанні д-ра В. Боднара, творять перекрій нашої пісенної творчости різних часів, околиць, жанрів і стилів. Більшість насичена патріотичним пафосом і тугою за місцями, де розквітали весни нашого життя.

В особі, відомої в музично-педагогічних і музично-мистецьких колах, проф. Ірини Заячківської - Гаврилюк співак знайшов кваліфіковану акомпаньяторку, яка відводить увагу слухача від факту, що тут супровід дає один фортепіян, а не як модна сьогодні ціла оркестра.

О. Гайський

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Ігор Калинець. ПОЕЗІЇ З З УКРАЇНИ. Друга збірка поезій. Видавництво „Література і Мистецтво". (Брюссель), 1970. Опр. Форм. 215 x 150 мм. XIV + 2 нп. + 126 стор. (Стаття „Чергова несподіванка" Романа Семковича. На верхній обкладинці ілюстрація Б. Сороки: Мистецтво. Оформлення напису: Аріядни Стебельської).

Василь Стус. ЗИМОВІ ДЕРЕВА. Перша збірка поезій. Видавництво „Література і Мистецтво". (Брюссель), 1970. Опр. Форм. 215 x 150 мм. 4 нп. + 206 стор. (Стаття Аріядни Шум: „Поезія Василя Стуса". Обкладинка роботи А. Стебельської).

Ждан Ласовський. НА ЩОГЛАХ УЯВЛЕНЬ. Образи і слова. Об'єднання Мистців Українців в Америці. Нью-Йорк, 1971. Форм.: 210 x 153 мм. 95 + 1 нп. (Увідне слово і літературна редакція: Володимир Гаврилюк. Мовна редакція: Вячеслав Давиденко. Обкладинка: Ждан Ласовський. Репродуковані твори виконані чорним і кольоровими тушами. Образи постали в 1965-70 роках. Слова в 1970 році).

Роман В. Кухар. ПОЕЗІЯ В ПЕРЕКЛАДАХ — POETRY IN TRANSLATIONS. Видавництво "Original Works". Лювен - Гейс, 1970. Форм. 210 x 147 мм. 89 + 5 нп. стор.

ПРОЗА

Докія Гуменна. РОДИННИЙ АЛЬБОМ. Об'єднання Українських Письменників „Слово". Нью-Йорк, 1971. Опр. Форм. 220 x 160 мм. 347 + 5 нп. (В тексті 570 ілюстрацій. Обкладинка й малюнки в тексті виконані за участю Тамари Цимбал).

Wasyl Stefanyk. THE STONE CROSS. Published for the Stefanyk Centennial Committee by McClelland & Stewart Limited. Translated from the Ukrainian by Joseph Wiznuk in collaboration with C. H. Andrusyshen. Toronto, 1971. Form. 223 x 145 mm. 10 + 164. (Jacket Design: J. Hnizdovsky).

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

Леся Українка. БОЯРИНЯ. Драматична поема. Видання Організації Українок Канади. Торонто, 1971. Опр. Форм. 220 x 145 мм. 141 + 1 нп. стор. (Обкладинка Мирона Левицького).

АНТОЛОГІЇ

„ДОСТОЙНО ЄСТЬ...". Антологія української Марійської поезії. Склав Г. Г. Кінах, ЧСВВ. Українська Духовна Бібліотека. Видавництво оо. Василіян. Форм. 210 x 140 мм. 208 стор.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Роман Завадович. ТОДІРКІВ ЛІТАЧОК. Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді. Торонто - Нью Йорк, 1970. Форм.: 254 x 177 мм. 16 стор. (Ілюстрації Юрія Козака).

Юрій Тис. ПРО ЛИЦАРЯ ДОБРИНЮ ТА ЙОГО СЕСТРИЧКУ ЗАБАВУ. — ПРО ЮНАКА СЕМЕНКА, ЩО ВОЛЮ ДОБУВАВ. Дві казки. Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді. Торонто - Нью Йорк, 1970. Форм.: 255 x 178 мм. 30 + 2 нп. стор. (Ілюстрації мистця Петра Андрусева. Віньєта композиції мистця Михайла Михалевича).

Наталя Забіла. ЧАРІВНА ХУСТИНА. Казка. Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді. Торонто - Нью Йорк, 1970. Форм.: 205 x 152. 30 стор. (Ілюстрації мистця Мирона Левицького).

Проф. д-р Михайло Соневицький. ІСТОРІЯ ГРЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Перший том: Рання доба. Видання Українського Католицького Університету ім. св. Климентія Папи. Рим, 1970. Форм. 240 x 175 мм. XIV + 2 нп. + 681 + 1 нп. + таблиці з 46 ілюстраціями.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

МИХАЙЛО ДРАГОМАНІВ. 1841-1895 + 1970. В-во „Кирило - Методіївського Братства". Ірвінґтон, 1970. Форм.: 215 x 140 мм. 36 стор. (Збірка статтей, здебільшого передруків із різних видань).

ІСТОРІЯ

Проф. д-р Петро Курінний. ПЕРЕДІСТОРІЯ ТА РАННЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ НА ПІДСТАВІ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДЖЕРЕЛ. Український Вільний Університет. Серія: Скрипти ч. 35. На правах рукопису. Мюнхен, 1970. Форм. 293 x 210 мм. 2 нп. + 92 + портрет + 3 лл. ілюстрацій.

Natalia Polonska - Wasylenko. ZWEI KONZEPTIONEN DER GESCHICHTE DER UKRAINE UND RUSSLANDS. (Mit Bibliographie der wissenschaftlichen Werke der Verfasserin). Aus dem ukrainischen Original uebertragen von Rev. Anfir Ostaptschuk. Ukrainische Freie Universität. Reihe: Monographien, Band 14. Muenchen, 1970. Form. 240 x 165 mm. 72 pp.

GERMANY'S DROVE TO THE EAST AND THE UKRAINIAN REVOLUTION, 1917-1918. By Oleh S. Fedyshyn. Rutgers University Press. New Brunswick, New Jersey, 1971. Form. 235 x 155 mm. xii + 401 + 3 np. (Price $15.00).

ЗБІРНИК НА ПОШАНУ ОЛЕКСАНДРА ШУЛЬГИНА (1889-1960). За редакцією Володимира Янева. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Том CLXXXVI. Праці Історично - Філософічної Секції. Париж - Мюнхен, 1969. Форм.: 238 x 170 мм. 359 + 1 нп. стор.

Johannes Madey. KIRCHE ZWISCHEN OST UND WEST. Beiträge zur Geschichte der Ukrainischen und Weissruthenischen Kirche. Ukrainische Freie Universität. Reihe: Monographien, Band 15. Muenchen, 1969. Form. 240 x 170 mm. 239 + 1 np. + XVIII Bildtafeln. (Schutzumschlag: Ihor Kordiuk).

о. Іван Гриньох. ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ РОСІЙСЬКО - БІЛЬШОВИЦЬКИМ РЕЖИМОМ. Відбитка з журнала „Сучасність" чч. 7-8 та 9, 1970. Мюнхен, 1970. Форм.: 225 x 155 мм. 54 + 2 нп. стор.

Володимир Янів. СТУДІЇ ТА МАТЕРІЯЛИ ДО НОВІШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ. З передмовою Наталії Полонської - Василенко. Український Вільний Університет. Серія: Монографії ч. 16. Мюнхен, 1970. Форм.: 240 x 170 мм. XVI + 352 стор. + X таблиць ілюстрацій.

Mykhaylo Huculak. Ph. D. WHEN RUSSIA WAS IN AMERICA. The Alaska Boundary Treaty Negotiations, 1824-25, and the Role of Pierre de Poletica. Mitchell Press Limited. Vancouver, 1971. Form. 237 x 155 mm. 149 + 1 np. + 16 ill. + map.

И. Ф. Лемкин. ИСТОРИЯ ЛЕМКОВИНИ. В V частях. Написал... Издание Лемко-Союза в С.Ш.А. и Канаді. Юнкерс, Н.И., 1969. Опр. Форм.: 235 x 158 мм. 384 стор. (Колегия редакцийна и коректоры: Стефан Кичура, Николай Цисляк, Михаил Савчак и Теодор Докля. Обкладку проєктувал М. Савчак).

СПОГАДИ

Дмитро Герчанівський. ВИГНАТИ ОКУПАНТА. Видання автора. Дітройт, 1969. Опр. Формат: 222 x 160 мм. 154 + 2 нп. стор. + 2 окремі карти.

ПОЛІТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА

U.S.A. AND THE SOVIET MYTH. By Lew E. Dobriansky. Introduction by William G. Bray, M.C. The Devin-Adair Company. Old Greenwich, Connecticut, 1971. Form. 210 x 140 mm. XII + 2 np. + 274.

Андрій Вілинський. ПОГЛЯД НА МИНУЛЕ И УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ. Накладом В-ва „Орлик". Чікаґо - Мюнхен, 1970. Форм.: 225 x 155 мм. 62 + 2 нп.

Іван Кузик - Березовський. ЖІНКА І ДЕРЖАВА. Накладом Анастасії і Йосифа Білоусів. Варрен, Міш., 1970. Опр. Форм.: 220 x 140 мм. 291 + 1 нп. стор.

Іван Білан. НАЦІОКРЕДИТ. Українська концепція. Опрацював... Торонто, 1971. Форм.: 215 x 180 мм. 21 + 3 нп. стор. (Видання приватної ініціативи Інституту Українсько - Канадського Націокредиту. Шапіроґраф).

РЕЛІГІЯ

ПИСЬМА ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО, ЧСВВ, З ЧАСІВ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ. Друга частина. Бібліотека Логосу, Том XXX. Йорктон, Саск., 1969. Форм. 255 x 170 мм. 8 нп. + 454 стор.

Jean Madey. LE PATRIARCAT UKRAINIEN: VERS LA PERFECTION DE L'ETAT JURIDIQUE ACTUEL. Праці Українського Богословського Наукового Товариства. Том XIX. Рим, 1971. Форм.: 260 x 170 мм. 265 + 3 нп. стор.

АРХИЄПИСКОПСЬКІ СИНОДИ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ЄПИСКОПАТУ І ЇХ ПРАВНІ ОСНОВИ. — DE SYNODIS ARCHIEPISCOPALIBUS EPISCOPATUS CATHOLICI UCRAINORUM EARUMQUE FUNDAMENTO IURIDICO EXPOSITIONES. Видання „Благовісника Верховного Архиєпископа", Кн. І. Кастельґандольфо, 1970. Формат: 270 x 180 мм. 71 + 3 нп.

THE TRAGEDY OF THE GREEK CATHOLIC CHURCH IN CZECHOSLOVAKIA, Published by Carpathian Alliance, Inc., New York, 1971. Form.: 240 x 170 mm. 68 + 2 np. pp.

Др. Михайло Кушнір. ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОСТИ І КУЛЬТУРИ В СВІТЛІ КАТОЛИЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ Бібліотека Логосу, Том XLII. Йорктон, Саск., 1970. Форм.: 252 x 170 мм. 39 + 1 нп. стор. (Передрук з Логосу).

Гр. Домашовець. ПРАВДА И ВОЛЯ. Статті, поезії, оповідання й повість. В-во „Кирило - Методіївського Братства". Ірвінґтон, 1970. Опр. Форм.: 220 x 140 мм. 207 + 1 нп.

МІТОЛОГІЯ

Проф. Володимир Шаян. НАЙВИЩА СВЯТІСТЬ. Студія про Свантевита. (В-во) „Орден". Лондон - Торонто, 1971. Форм.: 185 x 123 мм. 143 + 1 нп. стор.

ПЕДАГОГІКА

Jaan Pennar, Ivan I. Bakalo, George Z. F. Bereday. MODERNIZATION AND DIVERSITY IN SOVIET EDUCATION. With Special Reference to Nationality Groups. Praeger Special Studies in International Economics and Development. Praeger Publishers. New York - Washington - London, 1971. Form. 240 x 160 mm. xix + 1 np. + 395 + 3 np.

Д-р Григорій Васькович. ШКІЛЬНИЦТВО В УКРАЇНІ (1905-1920). Історична частина габілітаційної праці на тему: „Вплив Кершенштайнера на українську педагогічну думку та його значення для української педагогічної проблематики. Український Вільний Університет. Серія: Скрипти ч. 33. На правах рукопису. Мюнхен, 1969. Форм.: 290 x 205 мм. 2 нп. + 226 + 2 нп. стор.

ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ДИДАКТИЧНІ ПОРАДИ. (Матеріяли Вишкільного Курсу для учителів Суботніх шкіл). Український Вільний Університет. Серія: Скрипти ч. 34. На правах рукопису. Мюнхен, 1969. Форм.: 295 x 210. 2 нп. + 92 + 2 нп. стор.

БОТАНІКА

Гаврило Гордієнко. ІСТОРІЯ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН. Український Технічно-Господарський Інститут. Мюнхен, 1970. Опр. Форм.: 245 x 175 мм. 387 + 1 нп. стор.

СЕРІЙНІ ВИДАННЯ

ВІСТІ УВАН. Ч. 1. Українська Вільна Академія Наук у США. Нью Йорк, 1970. Формат: 240 x 170 мм. 80 + 4 нп. стор. (Редактор: Олександер Домбровський).

УКРАЇНСЬКА КНИГА. Журнал бібліографії й книгознавства. Виходить що три місяці. Редаґує Колеґія. Видає видавництво „Київ". (ч.) 1, 1971. Січень - березень, Філядельфія. Форм.: 246 x 160 мм. 40 стор. (Орган Бібліографічної Комісії А і К НТШ, Т-ва Українських Бібліотекарів (ТУБА) і Т-ва Українських Книголюбів).

Arbeits — und Förderungsgemeinschaft der Ukrainischen Wissenschaft e. V. MITTEILUNGEN. Nr. 6-7. München, 1970. Form.: 240 x 167 mm. 108 pp. (Schriftleitung: Rostyslaw Jendyk).

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК. Журнал Українського Історичного Товариства. 1-3 (25-27). Рік видання сьомий. (На пошану Проф. д-ра Олександра П. Оглоблина з нагоди 70-ліття життя та 50-ліття наукової праці. Нью Йорк - Мюнхен, 1970. Форм.: 240 x 168 мм. 208 стор. (Головний редактор: Любомир Винар).

ЗА ПРАВДУ ПРО УКРАЇНУ. Бюлетень Українського Публіцистично-Наукового Інституту. Ч. 1 (4). Рік IV. Видання Українського Публіцистично - Наукового Інституту. Чікаґо, 1969. Форм.: 262 x 175 мм. 40 стор.

УКРАЇНЦІ В ДІЯСПОРІ

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ (1940-1970). Пам'яткова книжка Окружної Ради Союзу Українок Америки в Ню Йорку. (Ню Йорк, 1971). Форм.: 265 x 210 мм. 93 + 19 стор. (Редактор — Лідія Бурачинська. Мистецьке оформлення обкладинки — Рома Баб'юк-Рейні).

Організація Оборони Чотирьох Свобід України. Перший Відділ — Нюарк - Ірвінґтон, Н. Дж. 25-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ. (Нюарк - Ірвінґтон, 1971). Формат: 280 x 220 мм. 32 нп. стор.

ВІЛЬНІ КОЗАКИ. Ювілейна пропамятна книга Українського Народного Дому в Рочестері, Н. Й. та його середовища. Матеріяли зібрав і упорядкував: Володимир Гавриляк. Мовний редактор: Анатолій Калиновський. Накладом Українського Народного Дому. Рочестер, 1970. Форм.: 277 x 215 мм. 352 стор.

ЗБІРНИК З НАГОДИ 20-ЛІТТЯ ПЛАСТОВОЇ СТАНИЦІ В БОФАЛО, Н. Й., 1950-1970. Бофало, 1970. Форм.: 230 x 143 мм. 32 стор. (Офсет).

КАЛЕНДАРІ

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ НА РІК БОЖИЙ 1971. (Рік видання другий). Видавництво Братства Святого Андрея Первозванного. Чікаго, 1971. Форм.: 235 ь 155 мм. 216 стор. (Мистецьке оформлення обкладинки — арт. маляр Михайло Дмитренко. На обкладинці — ікона з хоругви Братства св. Андрея).

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК 1971. Накладом і друком Видавничої Спілки Тризуб. Вінніпеґ, (1971). Форм.: 227 x 153 мм. 207 + 1 нп. стор.

КАЛЕНДАР „ПРАЦІ" НА БОЖИЙ 1971 РІК. В-ва Оо. Василіян у Прудентополі. Парана, Бразилія (1971). Форм.: 227 x 150 мм. 162 + 14 нп. (В календарі зібрані інформації про всі українські католицькі парафії і церкви у Бразилії).

КАЛЕНДАР АЛЬМАНАХ „ВІДРОДЖЕННЯ" 1971. Українське Товариство „Відродження" в Арґентині. Буенос Айрес, (1971). Форм.: 235 x 160 мм. 160 стор. (За редакцією Маркіяна Фесоловича. Заставки арт. мистця Лідії Крюків).

КАЛЕНДАР НОВОГО ШЛЯХУ НА 1971 РІК. Друком і накладом „Нового Шляху". Вінніпеґ, Манітоба (1971). Форм.: 245 x 170 мм. 167 + 1 нп. стор. (За редакцією А. Д. Добрянського. Обгортка мистця М. Михалевича).

КАРПАТОРУССКИЙ КАЛЕНДАРЬ ЛЕМКО - СОЮЗА НА ГОД 1971. Год издания 46-й. Под редакцийом Стефана Мих. Кичури и Теодора Доклі. Печатано в Типографии Лемко-Союза в Юнкерс, Нью Йорк. (1971). Форм.: 230 x 165. 192 стор.

КАЛЕНДАР ГОЛОСУ СПАСИТЕЛЯ НА 1971 РІК. Йорктон, 1970. Форм.: 215 x 140 мм. 111 + нп. стор. (31-ий рік видання).

КАЛЕНДАРЕЦЬ - НА 1971 РІК. Накладом Дніпрової Хвилі. Мюнхен, (1971). Форм.: 130 x 95 мм. 80 нп. стор.

АЛЬМАНАХ — КАЛЕНДАР СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ-КАТОЛИКІВ АМЕРИКИ „ПРОВИДІННЯ" НА РІК БОЖИЙ 1971. Форм. 235 X 153 мм. 222 + 8 нп. стор. (Заголовні рисунки для календарної частини роботи арт.-маляра Миколи Бутовича. Обкладинка роботи арт.-маляра Петра Андрусева. Зредаґував Ігнат Вілинський).

КАЛЕНДАР „СЛОВО" НА ЮВІЛЕЙНИЙ 1971 РІК. Видавництво „Вільне Слово", Торонто, 1971. Форм.: 230 X 150 мм. 144 стор. (Десятий річник. Бібліотека „Вільного Слова" ч. 27. Обкладинка роботи Наталки Росохи-Дудихи).

КИШЕНЕВИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ — ДОВІДНИК НА 1971 РІК. Видавництво „Говерля". Ню Йорк, 1971. Форм.: 122 X 9 мм. 32 нп. стор.

Дві платівки

Автор цих рядків недавно одержав з Києва дві українські платівки. Перша була — концерт ансамблю бандуристів в київському радіо, а друга — український народний хор ім. Г. Верьовки. Бандуристи виконали такі пісні (на першій сторінці): „Закувала сива зозуленька", „Пасітеся сірі воли", „Ой, що за шум учинився", „Ой, у саду, та й на моря", „Чом, чом не прийшов". Друга сторінка: „Ой ходив чумак цілий вік по Дону", „Котилася ясна зоря", „Фантазія" (попурі з українських пісень: „Тихо-тихо Дунай воду несе", „Пливе човен" та ін.), „Ой по горах, по долинах", „Мав я раз дівчиноньку". Бандуристи співали добре. Найкраще враження було від трьох пісень: „Закувала сива зозуленька", „Ой у саду, та й на моря", „Ой ходив чумак", з дуже добрим солістом, прекрасним баритоном.

На другій сторінці обкладинки помітно сліди недбальства: не поданий список пісень і не вказано ім'я соліста.

Хор ім. Верьовки виконав переважно щедрівки і колядки. Остання („Добрий вечір") була трансформована на совєтський лад. Гарна колядка була цілком спотворена і приправлена з совєтським душком. Замість рефрена:

Ой радуйся, земле
Син Божий народився,

була подана совєтська макулятура:

Ой радуйся земле,
Світ ясний засвітився...

Кінець колядки:

Та прийдуть до тебе
Три празники в гості

був зовсім опущений. Як видно, „редакторові" нарешті заговорила совість від цього „твору", від цієї профанації...

Українська народна творчість, зокрема колядки і щедрівки — це скарб душі народу. Совєтська цензура боїться, як чорт ладану, слова „Бог" і дбайливо уникає його. Відомий артист Борис Гмиря, звичайно під примусом, зфальшував початок вірша М. Старицького:

Ніч яка, Господи, місячна, зоряна,
Ясно, хоч голки збирай

і співав:

Ніч яка місячна, ясная,
зоряна,
Видно, хоч голки збирай.

Якщо ніч „місячна, зоряна", то зрозуміло, що вона і „ясная" і зовсім зайвий епітет „ясний". Низької проби тавтологія...

Хор ім. Верьовки досить добрий, має гарні голоси. Найкраще було проспівано з пісень: „Жала Улянка" і „Наша Маланка", а з щедрівок: „Ой, рано, рано кури запіли", „У Києві граді" (мелодійний передзвін дзінь бом, дзінь бом), „Марина", „Павочка ходить", „Ой у полі плужок оре".

Цікаво, що на українських платівках наявні написи англійською і російською мовами, а про українську мову... забули. Всі написи такі: „Украинский народный хор, художественный руководитель Г. Веревка. Концерт ансамбля бандуристов украинского радио. Руководитель А. М. Бобыр."

Лесь Дніпровий

Професор Артур Колман про українців

Д-р Колман виголосив доповідь в дні 30-го березня ц. р. на тему: „Історія слав'янських студій в ЗСА"

Шановний доповідач, є першим тут родженим американцем, який одержав докторат з російської мови на Університеті Колюмбія в Ню Йорку, є експертом від східньо-европейських студій і був професором слов'янознавства в кількох американських університетах, а до часу емеритури ректором Аляснс Коледж. Він же й один з піонерів, які горливо пропагували і якого зусилля довели до поширення слов'янознавства в американських університетах.

Коли зайшла мова про теперішню ситуацію слов'янських студій в Америці, д-р Колман заявив, що зауважується сповільнення цих студій серед усіх слов'янських дисциплін, крім української, яка на прочуд гарно й інтенсивно йде вперед і росте. Світлий приклад цього, є матеріяльна жертвенність української громади, що створила заснування катедри українознавства при Гарварді, сказав д-р Колман.

Після доповіді слідували запитання, на які відповідали доповідач і його дружина, яка є знаменитим знавцем слов'янських мов і літератури. При питанні, що є причиною сповільнення студій слов'янознавства в Америці і ростом українських, вив'язалася дискусія, яка в цій справі не дала належного вияснення. Автор цих рядків вказав на критично-болюче положення українознавства в самій Україні, де наша мова, література і історія не розвиваються згідно з потребою і національним прагненням народу, тоді коли інші слов'янські народи, хоча політично залежні від Москви, все таки дальше віддалені від Московських наглядачів і використовують всяку можливість національного і культурного розвитку. У світлі цього, українці за кордонами батьківщини усвідомлюють собі, що їхня одинока надія на хоча частинну регабілітацію втраченого і на дальший ріст студій українознавства, є діяти так, як зараз не можна — на рідних землях.

Присутній професор Гончаров сказав: „Коли хочебачити Україну, не бувши в Україні, поїдьте до Манітоби, там українці мають все, почавши від газолінових станцій, до університету". Рівночасно він висловив признання проф. Я. Рудницькому. В дальшій дискусії автор цих рядків, спитав голову департаменту слов'янознавчих студій, чи університет Коннектикат зацікавлений українськими дисциплінами. Відповідь: „Тільки не починайте від одного, або двох курсів, дайте мені двох, або трьох професорів".

Отже, як бачимо, настанова департаменту є прихильна й готова ввести українські студії на рівні з іншими, але останнє слово і акція в цій справі залежить від місцевих українських громад і це треба мати на увазі.

Д-р Мирослав Зелик

Підготовляються до урочистих відзначувань 50-річчя проголошення УАПЦеркви

Ню Йорк. — Головні урочистості, пов'язані з відзначуванням ювілейної дати 50-річчя відродження Української Автокефальної Православної Церкви в Україні відбудуться в основному в місяці жовтні 1971 р. Крім того, вони відбудуться й у кожному Деканаті, як це запляновано Ювілейною Комісією Української Православної Церкви в ЗСА. У Філядельфії діє Комітет святкування Ювілею УАПЦеркви, яке відбудеться в томі місті „братньої любови" у неділю 23 травня. Відповідний Комітет у Чикаго заплянував провести загальноукраїнські відзначування 50-річчя на день 19 вересня, що теж припада на неділю. Будуть відслужені урочисті панахиди за душі незабутніх Митрополитів Владики-Мученика Василя Липківського і Владики-Мученика Миколи Борецького та Єпископату і тисяч священиків УАПЦеркви, що впали жертвами московсько-большевицького режиму,як і сотні тисяч мирян, що віддали своє життя за вірність Богові й рідній УАПЦеркві. У деяких місцевостях в ЗСА відбудуться Юві-

На Американському Фільмовому Фестивалі показано український фільм

Ню Йорк. — Під час Американського Фільмового Фестивалю, що відбувається в готелі Ню Йорк Гілтон при 6-ій евню і 53-ій вул., у четвер 13 травня був висвітлений, покритий гучними оплесками, 10-хвилинний кольоровий документально-мистецький фільм відомого працівника кіна Святослава Новицького з Ню Йорку, під наг. „Вівці в дереві" — про видатного сучасного мистця Якова Гніздовського. Цей фільм не має диктора чи написів, він говорить зрозумілою всім мовою мистецтва і йде в супроводі оригінальної музики, яку написав український композитор Мар'ян Кузан у Франції. Автор кінофільму п. Святослав Новицький останні 4 роки працював при телевізії Сі-Бі-Ес, при редагуванні телевізійних кінофільмів, а тепер є віце-президентом Фільмової Корпорації в Ню Йорку „Артскоп", що має власний будинок при 53-ій вулиці.

З життя українців у Нюрнберґу

В суботу, 16 січня 1971 р., відбулося спільне свято Рождества Христового з обдаруванням дітей до 14-го року життя, святочними дарунками біля ялинки.

Спільне свято Рождества Христового, відкрив голова ст. УМХС Нюрнберґ-Фюрт, Макар Василь. Він вітав сердечно від ім. ст. УМХС Нюрнберґ-Фюрт, всіх присутніх, а також згадав: хворих в дома, шпиталях, закладах і санаторіях. Всім присутнім, а також всім хворим співгромадянам бажав веселого свята Рождества Христового, та здорового, щасливого й успішного нового 1971-го року.

Відтак він пригадав про переведення грошової збірки потерпілим українцям від землетрусу у Югославії і про збірку уживаного одягу і обув'я, потерпілим українцям від повені в Румунії. Він перечитав подяки ,які надійшли до станиці УМХС Нюрнберґ-Фюрт, і одночасно подякував всім жертводавцям і помічникам, що спільними силами допомогли, українським братам і сестрам у біді.

Голова станиці УМХС Нюрнберґ-Фюрт пригадав слова голови МПУЕН Нюрнберґ-Фюрт, д-ра Русіна Зенона, що на загальних зборах МПУЕН Нюрнберґ-Фюрт, які відбулися 28-го листопада 1970 р., у своїй промові, між іншим сказав: ми українці тут на чужині є чужинцями, а найбільш нас можна пізнати по мові. Д-р Русін дав до зрозуміння, щоб вразі нашого повороту на Україну, наші діти не були чужинцями на власній землі. Д-р Русін в своїй промові ще згадав, що суботня школа українознавства необхідна.

Відтак виступали діти і молодь з віршами, та колядами. Місцевий парох Ерделі Миколай довершив те свято, поблагословленням проскфори й уділення її присутнім. Під час уділення проскфори, присутні колядували різні коляди. Після спільної свят-вечері, станиця УМХС Нюрнберґ-Фюрт, обдарувала 30-ро дітей святочними дарунками.

Святочні урочистості закінчив голова станиці УМХС Нюрнберґ-Фюрт, Макар В., подякою всім організаторам і помічникам, що постаралися, щоб спільне свято Рождества Христового вийшло якнайкраще, зокрема п. Казакевич за приготування дітей до виступу і побажав всім присутнім приємного вечора.

Н. П.

Виставка української преси в Словаччині

Київська „Радянська Україна" з 2-го травня 1971 р. повідомила, що „у місті Пряшові — великому адміністративному і культурному центрі Східньої Словаччини, відкрилась Виставка української преси. В унікальній експозиції — примірники нелегальних українських газет і журналів, які виходили в період буржуазної Чехо-Словаччини, комуністична преса з кінця минулого століття і до наших днів". У тій вістці з Братіслави не зазначено, чи йдеться лише про українську пресу з Чехо-Словаччини, бо в кінці повідомлення сказано, що „експонати Виставки, яка викликала великий інтерес, взяті з фондів чехо-словацьких і зарубіжних великих бібліотек та музеїв".

Проф. В. Янів продовжує організувати Товариство Прихильників УВУ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ін. організував зустріч із Громадянством, та інж. І. Янович.

Із Міннеаполісу переїхав проф. Янів до Вінніпеґу, де відбулася його зустріч (7-го травня) із місцевим Пластовим Сеньйоратом, Старшим Пластунством та Пласт-Приятом. Гість доповідав про ідею УВУ в історичній перспективі, при чому вказав і на ролю Пласту в утриманні нашої єдиної Вільної Альма Матер. Пані-сеньйорки під проводом п-і Качор гостили присутніх солодким. Гість сердечно привітав ще тих присутніх, які були при заснуванні Пласту — подружжя Навроцьких, зокрема сеньйорку Д. Навроцьку, заслужену для поширення ідеї таборництва ще на Рідних Землях. Після доповіді відбулася жвава гутірка — загальна і з поодинокими гуртами, а спеціяльно теплий характер мала розмова гостя, колишнього команданта Уладу Старших Пластунів (у рр. 1928-32) із групою теперішніх ст. пластунів.

Дня 8-го травня проф. Янів був прийнятий на авдієнції Митрополитом Кир Максимом Германюком і гостив у редакції „Поступу", як теж прийняв деяких інтересентів, що хотіли б студіювати в УВУ.

Поповнюються ряди українських лікарів

Треба радіти, що ряди українських лікарів на нашому місці поселення постійно поповнюються новими силами і то здібними та охочими до праці як в ділянці свого лікарського знання, так і на громадсько - національній ниві.

Останніми часами трьох молодих лікарів склали іспити та одержали дипломи докторів медицини: д-р Богдан Фецович, вже в часі студій брав активну участь у Пласті, відбував пластові табори, закінчив вищі курси Українознавства та взагалі інтересувався у к раїнським життям. Уроджений 11-го грудня, 1943 р. в Мостиськах, Західня Україна; вже наступного року покидає з батьками рідні землі, мандруючи на Захід. Після довгих та тяжких переживань (хвороби та інші злидні) прибув у 1942 р. до ЗСА — в Пітсбурґ, де почав науку в українській к а т о лицькій школі. Після смерти матері переїжджає до Нюарку, де кінчить Рутґерс Університет, а опісля медичні студії в Ню Джерзі Коледж ов Медісін, які закінчує в 1969 р. Шпитальну практику відбув у Мортленд Медікел Сентер, а відтак 1-го липня ц. р. почав спеціялізуватись в радіології в Рузвелт Шпиталі, Ню Йорк, Н. Й. Одружений з Ольгою Фіцулою. Член УНСоюзу.

Д-р Юрій Кігічак, народжений 6-го грудня, 1943 р. в Перемишлі, Західня Україна. Воєнні обставини змушують еміґрувати на Захід. Прибувши до Німеччини в 1944 р., починає ходити до народної школи, а опісля до гімназії. В 1956 р. переїжджає до ЗСА до Нюарку, де кінчає українську школу і Вест Сайд Гай Скул. Дістає стипендію та відбуває студії біології в Рутґерс Університеті. Медичні студії кінчає дипломом доктора медицини 1970 року в Джерзі Коледж ор Медісін енд Дентістри. відбувати в Ст. Мічел Меді- Шпитальну практику буде кел Сентер. Сам активний пластун, одружився з пластункою Куреня „Лісових Мавок" Надією Данилишин в році 1969. Член Союзу.

Д-р Ярема Дубик діяльний в Осередку СУМА ім. полк. Е. Коновальця в Трентоні. Уроджений у Велсі — Австрія, де почав науку в народній школі. Переїхавши з батьками до ЗСА, одержав диплом Б. А. в 1966 р. в Ля Саль Коледж, Філядельфія, Па. Ступінь доктора медицини здобув 6-го червня 1970 р. в Ню Джерзі Коледж ов Медісін. Медичну практику відбуде в Нюарку, в Ст. Мічел Медікел Сентер. Член УНСоюзу.

18-Й МОЛОДЕЧИЙ ВІДДІЛ СУА

Пассейк, Н. Дж. — 18-й Молодечий Відділ Союзу Українок Америки в Пассейку влаштовує в суботу 15 травня товариську забаву, під моттом „Гавайський люав", що відбудеться в школі св. Миколая при 214 Президент вул. Гратиме оркестра „Веселка". Дохід призначений для каси Соціяльної Опіки й на ін. потреби Молодечого Відділу СУА.

ВИЯСНЕННЯ ОУРФ

З Організацій Українського Визвольного Фронту *вияснюють:*

Крайова Управа Товариства за патріярхальний устрій Української Католицької Церкви у своїх закликах, вміщуваних у „Свободі", чомусь закликала громадянство на демонстрацію перед будинком Визвольного Фронту в Йонкерсі. Такого будинку в Йонкерсі немає. Прощальний вечір для о. прелата Івана Стаха, уряджений церковною громадою, відбувся в Українському Народному Домі. На цьому вечорі ніхто не виступав від імени Організацій Українського Визвольного Фронту і нікому не доручалося виступати.

Позиції ОУВФ в справах помісности УКЦеркви завершенням її патріяршим устроєм, як і випадок порушення її помісних прав номінацією на єпископа о. прелата Івана Стаха без узгіднення з Верховним Архиєпископом Йосифом Сліпим і Синодом УКЦеркви, з'ясовані в Заяві ОУВФ з 20-го березня ц. р.

РОСТЕ ЗАЦІКАВЛЕННЯ З'ЇЗДОМ ОМУС'у

Коли проголошено в пресі, що в днях 29 - 31 травня ц.р. на оселі УРСоюзу „Верховина" в Глен Спей, Н.Й. відбудеться перший на цьому континенті з'їзд працівників української сцени для відновлення діяльности Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС) — театральна братія заворушилась. До секретаріяту Ділового Комітету З'їзду почали напливати листи і телефони з запитами про деталі З'їзду. Одним з перших, що відгукнувся листовно був актор-ветеран Іван Стерпак. В листі просить про ближчі інформації й повідомляє, що привезе на З'їзд експонати для виставки пам'яток, яка буде влаштована під час З'їзду. Відгук цього ветерана сцени зворушливий та є прикладом для молодшого покоління акторів. Усіх, які бажають інформацій в справі З'їзду Працівників Української сцени, просимо звертатися на адресу: Wolodymyr Shashkowskyj, 1309 W. Ruscomb St., Philadelphia, Pa. 19141.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Виступ Українського Студентського Клюбу на міжнародному весняному концерті в Міннесотському університеті

Міжнародна Студентська Рада при університеті Міннесоти запросила наш Український Студентський Клюб до участи у концерті в днях 3-го і 4-го квітня 1971 р. Університет має понад 40 тисяч студентів, а між ними багато з Азії і Африки. Не диво, що концерт, в програмі якого були пісні, танки, пантоміма, сольові, вокальні й музичні точки, представляв собою таку багату скалю різноманітного жанру, що годі було надивитися та наслухатися.

Виступ, строї, чергуються. І безмежна туга й таємничість джунглів, воєнний танок в супроводі пестро мальованих бубнів і зов палкого серця—це все сплітається в щось, що означуємо словом них бубнів і зов палкоо серця — це все сплітається в щось, що означуємо словом орієнт. Рефлектори ловлять танцюючих. Вкінці наші хлопці й дівчата мають свої 4 точки: „Метелиця", „Запорозький герць", „Веснянка", „Гопак". Танцюють два гуртки: „Черемош" СУМА і Танцювальний Гурток при парохії св. Михаїла. Виступами керує А. Кушнір. Музичний супровід до танків дали інж. Евген Карп'як і Олена Березюк. Ритмічно б'є браво авдиторія

„Чому виступаєте?" — питаю голову клюбу п. Кушніра. „Нас запрошено, хочемо здобути розголос, добре ім'я, доказати, що в нас є сила, може цим діб'ємося якоїсь фінансової допомоги. Як здобудемо українську катедру, то тоді ті, що студіюють російське, а це головно наша братія, будуть студіювати українське".

Василь Пакуляк

Річні Збори 10-го Відділу ОДВУ в Ню Йорку

Десятий Відділ Організації Державного Визволення України відбув в неділю, 28-го березня ц. р свої чергові 42-гі Річні Збори. На терені Ню Йорку, де одно з перших державницько-політичних товариств. Предметом зборів поза рутинними справами товариства, були винесені слідуючі постанови:

1) Пильно слідкувати за подіями українського спротиву — комуністичному реакційному режимові на рідних землях;

2) Всіми доступними середниками та методами допомагати цьому спротивові, міняючи форми допомоги до потреби часу та обставин;

3) Уважати завершення патріярхальним устроєм українсько - католицької Церкви у Вільному Світі за історичний імператив.

4) Уважати всяку протидію в цьому намаганні усяких українських чинників та декотрих українських пресових органів за їхню громадську незрілість та сервілізм чужим інтересам.

Відділ, очолив д-р Богдан Левицький зі слідуючим проводом: директор Роман Крупка, Іван Яремчук, д-р Ромон Клюфас, Петро Кіра, Микола Андрейко, Микола Вергун, Степан Сележко, Іван Ящишин, проф. Степан Салик, та мґр Лев Вербенець.

Б. Л.

Загальні Річні Збори ОбВУА в Рочестері

Загальні Річні Збори Об'єднання бувших Вояків Армій відбулися 4-го квітня в домівці „Самопомочі" о год. 5-ій вечора при участі 10 дійсних членів та 2-х делеґатів Бр. І Укр. Дивізії. Голова ОбВУА д-р Лев Рубінґер вдкрив Збори привітанням учасників та проханням вшанувати пам'ять померлих членів ОбВУА — Мурина Івана та Квасниці Данила повстанням з місць та однохвилинною мовчанкою. На голову зборів вибрано д-ра Лева Рубінґера, а на секретаря — Михайла Бабія. Голова зборів оголосив порядок нарад, який прийнято одноголосно.

Д-р Лев Рубінґер склав звіт з діяльности Управи, М. Бабій звіт із секретарювання, а фін реф. Петро Яріш касовий звіт. Після дискусії над звітами та звіту Контрольної Комісії, на її внесок, уділено Управі абсолюторію. До складу нової Управи вибрані: д-р Лев Рубінґер — голова, Р. Пристай — містоголова, М. Бабій — секретар, П. Яріш — фін. реф., В. Копьцьо, Т. Бабюк — члени Контрольної Комісії, д-р Д. Капітан, П. Зубрицький — Товариський Суд. На делеґата до УККА обраний — д-р Лев Рубінґер.. Намічено плян праці на майбутній рік. Після вичерпання денного порядку, предсідник закрив збори.

М. Б.

МАШИНИ З ЕЛЕКТРОННИМ РОЗУМОМ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

І так, „кібернетична" миша знаходить шлях до шматка „сала", а „кібернетична" черепаха знаходить вихід із заплутаного лябіринту. Навіть деякі ігри перестали бути монополем людини, бо автомат з електронним розумом може виграти партію шахів з найкращим гравцем.

Немає сумніву, що наше покоління ввійшло в добу компюторів, яку американці назвали „пушбаттон ворлд". Сьогодні жадний більший банк, установа чи підприємство не можуть обійтися без помочі компютора. Компюторів вживають для банкових операцій, математичних обчислень, стернування ракет, завбачень погоди, археологічних реконструкцій, вислідів виборів, наукових аналіз, а навіть для добору женихів чи майбутніх дружин. Можна сміливо сказати, що за дуже короткий час компютор стане частиною устаткування кожної хати, так, як телефон, телевізор, автоматична піч для огрівання чи пристрій для охолоджування повітря.

ПОДЯКА

З Волі Бога відійшла від нас назавжди наша Найдорожча МАТИ

СВ. П.

КАТЕРИНА з ЯРОШІВ БЕҐЕЙ

Складаємо щире Спасибі о. д-рові Михайлові Гринчишинові за відправлення Панахид і похоронів, о. С. Іваночко за кілька-кратні відвідини у шпиталі, п. М. Добошові за достойне служіння до похоронних відправ.

Дякуємо і безмірно вдячні п. д-рові Іванові Козакові за надмогильне слово.

Щира подяка для п. д-ра Романа Кисілевського за повну посвяти лікарську опіку в лікарні і дома.

Пані Ганні Коренець за постійні відвідини Хворої.

Дорогим п-ву ред. Іванові і Марії Кедринам за щиру турботу і піддержку через цілий час недуги — і час горя.

Дякуємо співтоваришам Праці Головної Канцелярії УНСоюзу і „Свободи" за чудові квіти і пожертву на добродійні цілі, як також за участь в Панахидах і похороні.

Дякуємо Тим, які взяли участь в Панахидах і похоронах, Тим, що замовили Служби Божі, прислали квіти, — склали гойні пожертви на народні й церковні цілі в пам'ять Покійниці.

Всім Тим, які прислали нам свої співчуття й облегшували нам наше горе.

Зокрема дякуємо нашим кузенам Маркіянові і Катрусі Коцям — які з повною посвятою і любов'ю опікувалися нами і виручували нас в родинних обов'язках.

Всім Вам Дорогі, бажаємо Божих ласк.

В глибокому смутку —

ІВАННА і МАРІЯН КОЦ

РІЧНА НАРАДА ПРЕДСТАВНИКІВ ВІДІЛІВ ОУА „САМОПОМІЧ"

3-го квітня 1971 р. відбулася в Українському Домі, в Ню Йорку річна нарада представників Відділів Самопоміч, що в ній були заступлені вісім Відділів Самопомочі. Разом з членами Головної Управи, Головної Контрольної Комісії і Гол. Тов. Суду було 31 осіб.

Після молитви-наради відкрив, голова Гол. Управи Степан Сприньский-вітаючи всіх присутніх, а нав'язуючи до статутових завдань Об'єднання-він, схарактеризував пройдену працю Об'єднання на протязі останнього року після З'їзду Делегатів. Пригадав присутнім, що в 1972 р. припадає 25 річчя існування Самопомочі, тому треба до нього належно підготовитися, тимбільше, що в тім Ювілейнім році відбудеться теж 15-ий з черги Загальний З'їзд Делегатів. Він ствердив що велика частина нашого громадянства не знає правдиву діяльність нашого Об'єднання „Самопоміч", що не у всіх більших наших скупченнях існують її Відділи, а з існуючих деякі проявляють дуже слабу діяльність. Поза журналом „Наш Світ", що є офіціозом Самопомочі, дуже мало пишеться в нашій пресі про працю Самопомочі, а часом промовчується її участь в загально-допоміжних акціях, як наприклад останньо, про її велику пророблену працю для допомоги потерпілим від землетрусу в Югославії. Хоч участь Централі і Відділів Самопомочі в тій акції була дуже визначна-то признання за всю акцію приписав собі хтось інший. Під сучасну пору є нові потреби і то дуже пильні як допомога Бразилії, Польщі, Риму і нашим землям. Потреби є дуже великі, вимагаючи значних фондів а тим самим і загальної масової жертвенности.

До запропонованого Головною Управою порядку нарад-вставлено й ухвалено додати точку за: „обговорення справи українського катол. патріярхату, і 50-річчя української автокеф. православної Церкви" (внесок представника Філядельфії, мґр-а В. Яніва).

З черги секретар Головної Управи Василь Палідвор подав звіт з праці Централі за час від останнього З'їзду Делегатів, що охоплював ділянки: організаційну, сусп. опіки, культурно-освітну й збереження молоді, господарську.

Самопоміч об'єднує 20 Відділів, з них два не проявляють діяльности. Головна Управа докладає старань, щоби їхню діяльність оживити. В діловому році заложено новий Відділ у Виллимантік, Конн., головно старанням голови Централі С. Сприньського. Заплановано заложення нових Відділів у Ню Бронсвіку, Бостоні, Піттсбурґу, Вашингтоні. Найбільше актуальною під сучасну пору є ділянка допомоги найбільше потребуючим українцям. Життя й досвід виказують, що та ділянка вимагає постійної уваги, перевірки, концентрації праці та постійної евіденції уділюваних допомог з рамени Централі, як теж і Відділів. В практиці показалося, що власне із браку концентрації цієї акції, деякі осередки, чи особи діставали цю допомогу частіше і з різних місць, а інші потребуючі її взагалі не дістали. Треба теж звернути увагу, що бувають випадки надужиття допомоги особами, що тут і там на неї не заслуговували. Тому вказана, при індивідуальних допомогах певна обережність, часом потрібна є попередня перевірка через парохіяльні уряди, або проводи організацій. Головна Управа в обіжниках звертала увагу на це Управам Відділів і доряджувала звертатись в таких випадках до неї по відповідні інформації. Незалежно від того, Відділи повинні подавати Головній управі відомості, кому скільки пакунків чи грошових допомог вислано, щоби можна було мати перегляд загальної акції, та її відповідно регулювати.

Централя і Відділи Самопомочі причинилися у великій мірі до успіху надсподівано визначного . грошей і одежі для потерпілих у Югославії. Сама тільки Централя з Нюйоркським Відділом вислали до Югославії 48 пакунків на поодинокі адреси, 7 вантажних возів зібрано одягу переслано до збірного пункту в Джерзі Сити. Туди вислано теж 200 дол. на покриття коштів транспорту до кораблів, а на адресу Впреосв. Владики Букатка вислано з Головної Управи 1.100 дол. (в тій сумі сто дол. зложили члени Гол. Управи), а Відділ Нюйоркський вислав теж до Владики 1.000 дол. Значні грошові пожертви вислали Відділи Самопомочі, чи то впрост до Владики Букатка чи гроші й пакунки на поодинокі адреси, чи до ЗУАДК а теж значні посилки одежі до збірного пункту в Джерзі Ситі.

Самопоміч спонзорує 14 кредитівок, а одна кредитівка (Ню Гейвен) Конн. є в стадії організування на чартері Самопомочі.
в'язаний вплачувати одного теж співпрацю з надбудовою Кредитівок, Т-вом Української Кооперації (ТУК). Після спільної конференції-є надія, що скоро прийде до спільного видавання журналу „Наш Світ", що виходить тепер тиражем 3500 примірників. Журнал здобув собі загальне признання читачів йдеться тільки про збільшення тиражу і тому Відділи повинні доложити всіх старань щоб всі їхні члени його передплачували. Згідно з ухвалою Загального З'їзду Делегатів кожний член є обов'язаний вплачувати одного доляра разом з річною вкладкою, що його Відділи мають віддавати до Централі.

Головна Управа у своїх обіжниках пригадувала всім Відділам приписи статуту, що членами Відділу можуть бути тільки особи українського походження, або споріднені з особою українського походження, а ніколи чужинці, бо такий є чартер нашого Об'єднання. Це очевидно обов'язує теж Кредитівки що їх спонзором є Відділ Самопомочі. Припису того не можна собі легковажити.

Згідно зі звітом фінансового референта інж. І. Гурика-збіркова акція Відділів на збіркові листи до дня 31-го березня 1971 р. принесла 4.877.78 дол., а на збіркові листи вислані до поодиноких осіб зібрано 2.022.67 дол., отже разом збірка принесла 6.900.45 дол. З тієї суми Централя вислала до СХС в Мюнхені 3.185.00 дол. до Польщі 800.00 дол., Бразилії 500.00 дол., Бельгії 200.00 200.00, ЗСА 50.00 дол., разом 4.735.00 дол. Решту грошей буде розділено вкоротці та буде поданий в пресі повний звіт з цілої збірки.

У звітах представників поодиноких Відділів, а саме: Елізабет-інж. Мирон Пінковський, Ню Йорк-радн. Б. Ластовецький, Гартфорд-В. Василенко, Пассейк-д-р П. Кобзар, Нюарк-інсп. Б. Стефанович, Джерзі Сити-Франц Колодій, Філядельфія-д-р І. Олексишин, Трентон-І. Галик-підкреслювано загальні осяги на місцях, вказуючи теж на деякі труднощі й недоліки в праці.

Після всіх звідомлень вив'язалася жива дискусія, що в ній забирали голос майже всі члени-представники Відділів, як теж і Гол. Управи що в ній порушувано всі найважливіші ділянки праці на місцях, а зокрема підкреслювано дуже жертвенну працю й осяги в ділянці сусп. опіки, потребу поширення тиражу журналу, конечність концентрації акції збірок на сусп. опіку, конечність частіших звідомлень про ту ділянку до Головної Управи, потребу оголошення в журналі Самопомочі як теж у інших газетах про вислід переведених збірок. На деякі запитання дискутантів дали вичерпні відповіді голова і секретар Головної Управи.

Дуже цікавою була коротка доповідь ісп. Б. Стефановича на тему: „Як успішніше й актуальніше працювати у Відділах", з досвіду Нюаркського Відділу. Прелеґент вказав, що конечною передумовою успішної праці є: дібраний склад завідуючих органів, відповідних референтів поодиноких ділянок, потрібна співпраця з Кредитівками, церквами і місцевими організаціями.

Допоміжним у тому є спільний льокаль з кредитівкою, більш кілька осіб тих самих і в Управі Кредитівки і Відділу, спільна інформаційна та організаційна праця всіх членів завідуючих органів Відділу як теж і Кредитівки, спільні платні оголошення, використовування церковних бюлетенів, тощо.

З актуальних, дуже важливих справ порушено й покладено велику вагу на конечність роблення завіщань, головно самітними особами й потребу усвідомлювання членства та цілої громади про цю важливу ділянку. Підкреслено, ще конечність залеґалізування справи про можливість відтягування від податку витрат за посилку пакунків на Україну за посередництвом Самопомочі.

В зв'язку зі зміною німецької політики відносно сходу-заходить потреба допомогти Українському Вільному Університетові в Мюнхені-тому Відділи Самопоміч, як теж Кредитівки повинні взяти на себе спонзорство й допомогу тому Університетові.

У висліді нарад прийнято відповідні рекомендації для дальших напрямних праці в Централі, й у Відділах.

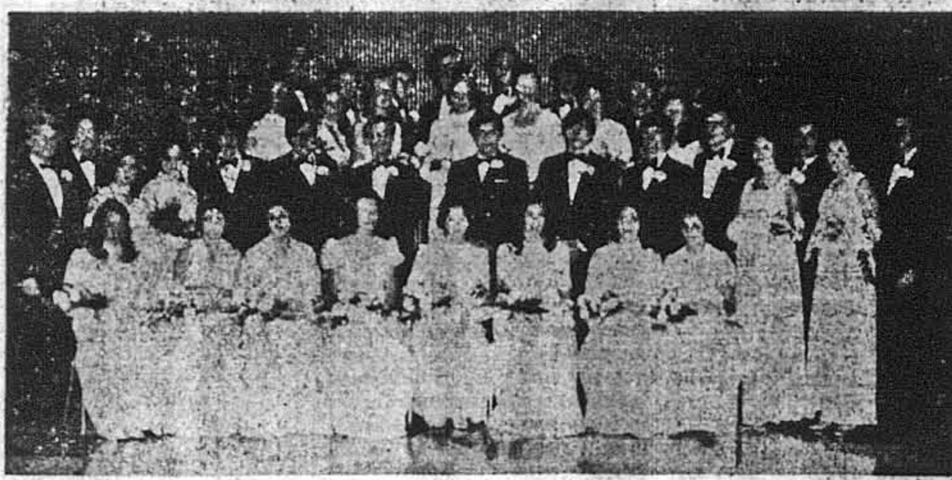
Перед закінченням нарад інж. Р. Раковський привітав прибувних від Президії ТУК-у і заявив, що ТУК завжди готовий до повної співпраці з ОУА „Самопоміч", що вийде на користь не тільки обох установ, але теж цілої української громади.

Подякою, всім звітодавцям і дискутантам закрив Голова Гол. Управи С. Сприньський-після проведеної молитви-ці надзвичайно корисні наради, закликаючи всіх до дальшої жертвенної праці на добро членства й цілої громади.

Після закінчення нарад всі учасники засіли до спільної вечері, при товариській дружній гутірці.

В. П.

БАЛЬ ІНЖЕНЕРІВ У ДІТРОЙТІ

ДЕБЮТАНТКИ ТА ЇХНІ ПАРТНЕРИ НА БАЛЮ ІНЖЕНЕРІВ У ДІТРОЙТІ
1-ий ряд, сидять зліва: Тамара Масик, Оксана Яворівська, Романа Кузьмюк, Ірина Левицька, Христина Никифоряк, Олександра Гаралій-Феср, Маруся Хомяк, Марія Васількевич, 2-ий ряд, стоять зліва: С. Логінський, Я. Филоненко, Наталія Місьонг, Галина Івасюк, І. Кучер, Л. Обушкевич, Д. Кушнір, З. Кривий, Ю. Мордованець, Т. Фоцел, Е. Княгиницький, Р. Терлецький, Женя Яцюк, О. Журківський, Уня Макогон, В. Іончина. 3-ій ряд зліва: Марійка Ляш, Марта Лісікевич, Марта Козак, Дарія Зелена, Марта Дзюбановська, Марія Трешневська, Уляна Огар. 4-ий ряд зліва: Л. Тяжкий, Ю. Крохмалюк, П. Панців, Ю. Фігач, Ю. Баран, І. Кочубей, В. Омельченко.

Треба написати про цей незрівняний Зимовий Баль інженерів, що відбувся 13-го лютого 1971 р. і що стільки радости і переживань, хоч коротких, але пам'ятних дав около півтисячі наших громадян.

Було дещо тотожне, як минулими роками, а дещо інакше. Змінилась назва з Равту на Баль, заля цим разом була в Імперіял Гол-і, й інша оркестра: „Зоря" з відомим диригентом М. Томином. Зрештою все було так, як у минулому році: бенкет, попереджений годиною коктейлу, презентація дебютанток, було їх цього року 19, виступ жіночого квінтету, ну й очевидно танців, до яких включились старші пані й панове. Молоді інженери, які здебільшого проводять тепер Товариством Українських Інженерів, Відділ у Дітройті, на чолі з Б. Андрушковим, проводили балем і програмою Р. Крохмалюк, Р. Омецінський, К. Сеник, Б. Кордуба, Р. Стефанюк, Е. Михалович і Б. Коссак.

Перша атракція, змонополізована вже інженерами щорічно в Дітройті, — це презентація дебютанток, ревія юної краси й елеганції. Кожна з них — в білій довгій сукн і букетом білих гвоздиків, перев'язаних рожевою стрічкою. Їхніми опікунками були дружини інженерів: Ірина Сеник і Віра Андрушків. Точно в год. 9.30 увійшли до залі під маршові звуки оркестри наперед молоді панове й станули в ряди, а за ними дебютантки, спинившись перед своїми партнерами. Оркестра спинила марш і аранжер, інж. Ігор Козак, почав презентацію. Після презентації аранжер запросив батьків затанцювати першого вальса зі своєю донькою-дебютанткою і віддати її до рук партнера забави. Згодом ішли різні танці для всіх.

Другою атракцією був квінтет молодих дружин інженерів — Христі Ліпецької, Наді Лаврин, Миросі Михалович, Віри Андрушків і Зені Серафин, відспіваний піснями: „Минуло літо", муз і слова Раскіна, по-українськи І. Раковського, і пластову пісню „Ґарі - Ґарі". Спів пань при супроводі оркестри бурхливо оплескувала публіка. І вони повторили свій виступ годину пізніше, давши знову дві пісні: „Циганочка" й „У милого очі сині" (остання Д. Циганкова - О. Стрільця).

Баль Інженерів був знаменитим закінченням карнавалу. Було на ньому багато молоді, навіть поміж дебютантками, як: доні п-ва д-рів Масиків з Огайо і 4 доні з Віндзору п-ва: Дзюбановських, Зелених, Козаків і Макогонів. Згадаємо тут кілька родин з інших стейтів: з Огайо д-р Хомин, д-р Василишин, д-р Романовський, інж. Гетко і мр. Міллер, всі з дружинами, з Індіяни — д-р Стрільбицький і навіть з далекої Франції знаменитий маляр Темістокль Вирста з дружиною - парижанкою, співачкою Уляною. Варто теж згадати вибрану недавно кралю української преси, Адріянну Легету, яка теж була.

Прихід з Балю Інженерів буде вжито на Студентський Фонд при Тов. Українських Інженерів, Відділ у Дітройті.

В. Несторович

СПОРТ

Редаґує В. Сохан

ВІДБИВАНКОВИЙ ТУРНІР ЗА ПЕРШІСТЬ УСЦАК У РОЧЕСТЕРІ

В суботу 15-го травня, відбудеться в Рочестері, гостинному місті квітів, відбиванковий турнір жіночих і чоловічих дружин за першість Української Спортової Централі Америки і Канади. Господар цих першостей українців Америки і Канади УАСТ Рочестер винайняв спортові залі новозбудованого Комюніті Коледжу при 1000 Іст Генрієтта Ровд, щоб відбути цей турнір із великим числом дружин учасників в одному дні. Змагання почнуться вже о год. 9-ій ранку і триватимуть до 7-ої години вечора безперервно. Змагатимуться в цих першостях УСЦАК переважно дружини молодечих організацій, як також дружини спортових клюбів, із ось таких місцевостей: Торонто, Судбури, Монтреаль, Гамілтон, Сейнт Кетринс, Дітройт, Чикаґо, Клівленд, Нюарк, Філядельфія, Ню Йорк, Ню Гейвен, Рочестер й інші.

Після змагань, о год. 8:30 вечора відбудеться в залях Українського Вест Сайд Клюбу бенкет для учасників змагань та гостей. На цьому бенкеті будуть вручені чаші дружинам, які здобудуть три найкращі місця турніру, а також індивідуальні нагороди найкращим змагункам і змагунам турніру. Безпосередньо по бенкетовій частині влаштовують господарі забаву для всіх охочих потанцювати під звуки оркестри „Континенталс".

Беручи до уваги, що такий турнір вимагає великого вкладу праці від господарів турніру УАСТ Рочестер, як також вкладу гроша, сподіємося, що українське громадянство Рочестеру піде назустріч спортовцям і своєю приявністю на змаганнях і на бенкеті та забаві дасть їм моральну та матеріяльну піддержку, на яку ця спортова молодь та її провідники заслуговують. Таке зацікавлення громадянства починами спортовців додасть також сили нашим молодим спортовцям дальше пропаґувати добре ім'я українців в багатьох ділянках популярного спорту.

Микола Єйна

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 16-го ТРАВНЯ 1971 р.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори С-ва Пресв. Марії — 112 Відд. по Службах Божих о год. 10 і 12 в кафетерії церкви св. Йосафата при State Rd., Парма, Огайо. — П. Добрянська, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Збори Т-ва Подільська Січ — 8 Відд. о год. 2-ій по пол. в церковній залі св. Михаїла. Проситься чл. прибути і вирівняти вкладки. — В. Мандзій, секр.

БРИДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Укр. Січ. — 59 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 500 Галлет вул. Проситься чл. прибути і вирівняти залеглі вкладки. — Управа.

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запорізька Січ 342 Відд., о год. 1:30 по пол. в клясі ч. 2 при церкві св. Димитрія. — Секретар.

ВІВТОРОК, 18-го ТРАВНЯ 1971 р.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. Місячні збори Т-ва Запор. Січ — 206 Відд. о год. 7-ій веч. в парафіяльній залі, 74 Гаррис Аве. Проситься чл. прибути на збори. — Управа.

ЗМІНА АДРЕСИ
ДО АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"
81-83 GRAND STREET
(P.O. Box 346)
JERSEY CITY, N.J. 07303

Долучую 25 центів — прошу змінити мою адресу:
Моя СТАРА АДРЕСА була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ____________
Ім'я і прізвище: ____________
Адреса: ____________
____
Моя НОВА АДРЕСА така:
Ім'я і прізвище: ____________
Адреса: ____________
____________ Zip Code ______

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки) —— $2.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. д.) —— $3.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ ЗА ПОЛІТИЧНІ ОГОЛОШЕННЯ (виборчі кампанії) —— $4.00
ОГОЛОШЕННЯ ЧЕРЕЗ 8 ШПАЛЬТ (ціла сторінка) по —— $3.00
за інч за кожного рода оголошення.
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на одну шпальту —— $4.75
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на дві шпальти —— $6.50
ОГОЛОШЕННЯ НА ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО (2 ДНІ ПЕРЕД ПОЯВОЮ) ПРИЙМАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ДО 12-ої ГОДИНИ ДНЯ.

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ всі організації, установи і поодинокі особи, які довгують за оголошення, що адміністрація буде змушена відкинути чергове оголошення, доки не будуть вирівняні попередні рахунки.

ТАРЗАН, Ч. 6556. Вава на казує привітати бонґів

Ох, добре! Коли Мамбо мертвий то вони опинились без лідера... Вождь Вава знову здобув командування над своїм племенем... завдяки своїй силі.

Ти, Тану, сину мого брата, ходи до мене!

Я знаю, які злі діла ти, Тану, вчинив з моїм сином Мамбо! Але не будеш більше робити лиха! Йди і скажи Тарзанові, що він і його приятелі є тепер приятелями батузів! Привітай їх з приїздом до країни батузів!